AUGUST BIRCH

ZINKKISTEN

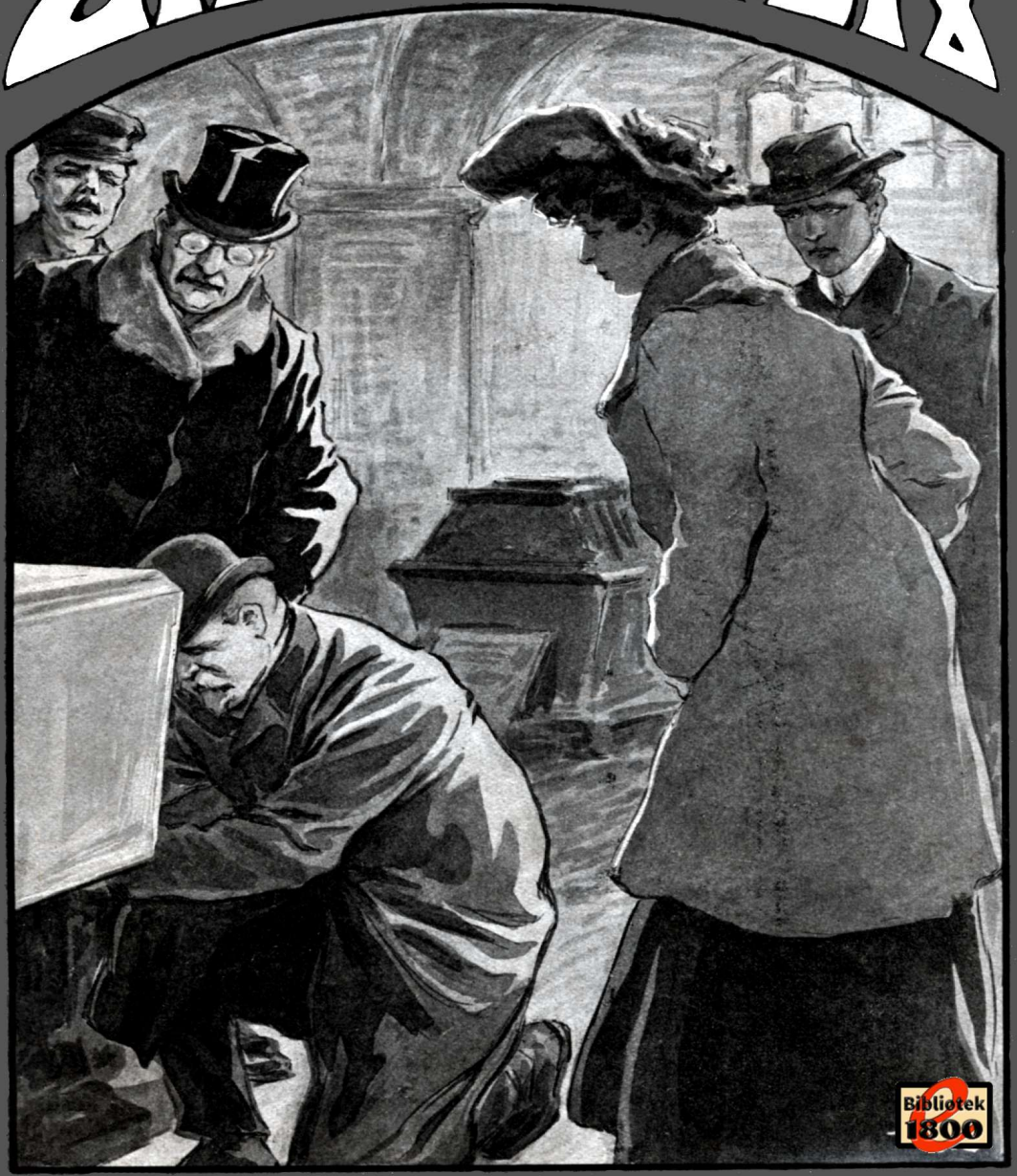

August Birch

Zinkkisten

eBibliotek 1800

2013

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af August Birch: *Zinkkisten* er baseret på originaler, som er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of August Birch: *Zinkkisten* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA

Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

1

Min moders barnløse gudfader var skyld i, at jeg i en alder af knap nitten år rejste over Atlanten; han var nemlig bosat i Chicago og chef her for et stort bankfirma. Nu på sine gamle dage følte han sig alene og ønskede et ungt menneske om sig, på hvem han kunne kaste al sin kærlighed, og som til gengæld ville hjælpe sit til at gøre hans alderdom så blid, som sønlig taknemmelighed og pligtfølelse vel formåede.

Først tre og tredive år efter vendte jeg hjem til Danmark igen; et anstrengt liv i arbejde lå bag mig, men nu, da jeg havde realiseret alt der ovre, var jeg også en efter vore hjemlige forhold hovedrig mand.

Dagbladenes reportere viste mig den ære at notere min ankomst; nogle kaldte mig *Krøsus*, andre *Jason med det gyldne Skind* eller *Greven af Monte Christo*. Følgen var naturligvis også, at alle mine utallige pårørende summede om mig som bier om et honningfyldt lindetræ i forsommertiden.

Desværre, hvad familiekærligheden angik var terrænnet imidlertid for længe siden sonderet; jeg havde fulgt en forslidt amerikansk roman-recept og fra det fjerne vesten anmodet snart den ene og snart den anden af disse dyrebare blodsforvandte om forskellige små tjenester, idet jeg stadig slog på, at jeg var en bundfattig stakkel med kone og hele reden fuld af bukseløse unger; på disse skrivelser havde jeg enten slet ikke fået svar eller også afslag med meget spydige motiveringer. Nu var det *min* tur at forholde mig tavs eller afvisende – men Gud

skal vide: de ville nødigt slippe mig, før jeg velsignede dem! Der var situationer så grotesk-komiske, at selv en farcedigters vildeste fantasi måtte stå til skamme!

Foreløbigt boede jeg på Hotel Fønix, og noget af det første, jeg gjorde, var at avertere efter en sekretær: et dannet og pålideligt ungt menneske; jeg førte nemlig en ret betydelig korrespondance.

Næste morgen sad samtlige mine fætteres og kusiners håbefulde sønner på rad i mit modtagelsesværelse for at tilbyde deres tjeneste, men jeg dimitterede dem selvfølgelig alle med den motivering, at familieliv og forretning var to højst forskellige ting.

Der var sandelig også nok at vælge mellem dem foruden!

Det ligefrem skar mig i hjertet at se så mange hunde om det stakkels ben, jeg havde at byde, og alle skottede de så bønligt til mig – men jeg måtte jo træffe mit valg, der var kun brug for én eneste.

Idet mit øje flygtigt gled hen over skaren, fæstnedes min opmærksomhed ved et kønt åbent ansigt, der forekom mig så forbavsende vel bekendt. Jeg trådte hen foran ham og spurgte:

"Hvad er Deres navn?"

"Henrik Herløv," svarede han med et lidt kejtet buk.

Det gav et jag gennem mig, og jeg bad ham følge med ind i min dagligstue.

"Kan De engelsk?" vedblev jeg, da vi var alene.

"Ja, læse og skrive, men ikke tale!" var svaret.

"Og Deres håndskrift?"

"Her er to prøver: én med min skønskrift og én, der viser, hvordan jeg skriver hurtigt efter diktat!"

Han lagde to beskrevne papirer på bordet.

"Hedder Deres fader også Henrik?" spurgte jeg videre.

"Ja, det *var* hans navn; han er død for otte år siden!"

"Og Deres bedstefader var den bekendte gamle urmager Søren Herløv i Grønnegade – ikke sandt?"

Den unge mand blev blodrød og sænkede forlegen sine øjne:

"Jo, det var min faders fader, men ham har jeg slet ikke kendt; jeg var kun ganske lille, da han døde!"

Der blev en trykkende pause, som jeg afbrød med de ord:

"Min sekretær har at indfinde sig to à fire timer hver eftermiddag hos mig, det er alt, hvad jeg forlanger; for det får De et månedligt honorar på 100 kroner. Er De tilfreds med de betingelser, kan De begynde allerede i dag klokken fem."

Nu løftede han igen sit blik – det strålede af henrykkelse!

Sådan fæstede jeg Henrik Herløv som privatsekretær; men dette har en forhistorie og trænger til nærmere forklaring. – –

Den gang begge mine forældre samtidigt døde fra mig af en hærgende epidemi, stod jeg så forladt og ulykkeligt stillet, som noget ungt menneske vel kunne føle sig. Ganske vist havde jeg været eneste barn, men det var kun med de yderste opofrelser fra hjemmets side, jeg holdtes til studeringerne, og en måned efter, jeg havde taget artium, fulgte jeg mine forældre til deres sidste hvilested.

Hele min familie tilhørte det såkaldte højere bourgeoisi, og jeg, de sorte fårs efterladte lam, var selvfølgelig kun til besvær, udgift og dermed følgende ærgrelser. Jeg blev ringeagtet, puffet og stødt til som et udskud, en paria; de forlangte bydrengens arbejde af mig for et måltid knap tilmålt mad og oven i købet

betydede man mig, at dette måltid var en almisse, jeg havde at nyde i tyendeværelset!

Heldigvis varede denne trængselstid kun et halvt år; så var det, min faderlige velgører i Chicago sendte bud efter mig. Der var imidlertid ikke vedlagt penge til overrejsen, og mine rige slægtninge skillingede dem da sammen med den udtrykkelige bemærkning, at dermed ville de også være færdige med mig for bestandig – aldrig høre fra mig mere! Ikke en eneste af dem fulgte med til udvandrerdamperen, men dog havde jeg en ledsager i al min forladthed: Henrik Herløv.

Denne ven havde jeg lært at kende som dreng ved en eller anden ligegyldig lejlighed, jeg nu ikke længere mindes. Han sluttede sig til mig med rørende hengivenhed og var taknemmelig, fordi jeg overhovedet ville omgås ham. Hans fader, den gamle urmager Herløv i Grønnegade, var nemlig berygtet som en af sin tids grådigste og mest ubarmhjertige ågerkarle, og den forbandelsens foragt, der lå over hjemmet, fulgte den ulykkelige dreng, hvor han gik og stod, så alle døre og alle hjerter lukkedes for ham; mit hjem var den eneste undtagelse og jeg hans eneste ven.

Den gang, jeg skulle rejse, var han derfor ude af sig selv af sorg over en skilsmisse, der rimeligvis ville gælde hele livet. Den gamle modbydelige pengepuger brød sig åbenbart ikke en døjt om sin begavede og retskafne søn, hvis skolegang og hele opdragelse havde været bestemt af de smudsigste gerrighedshensyn; og lige som skurken havde græmmet livet af sin kone, ville sikkert intet været ham kærere, end hvis dette barn, der så ganske lignede moderen, for længst var gået samme vej.

Min stakkels ven havde som sagt haft en glædeløs barndom; som ungt menneske følte han sig yderligere forskræmt og knuget under vægten af den skam, der tyngede på navnet. Endelig var det lykkedes ham at få en lille skriverplads på et kontor, men også her lurede de onde øjne på ham. Kun ét håb holdt modet oppe i hans sind: den tanke, at faderen dog ikke kunne leve evigt – og så lå jo verden for ham lys og strålende i glans af gnierens guld.

Havde således i de unge år jeg været ham til trøst, så vidste sandelig til gengæld ikke heller han, hvor inderlig en deltagelse, han skulle vise mig, da jeg blev ulykkelig og forladt.

Som ovenfor sagt var han den eneste, der fulgte mig ombord på det store skib, som skulle føre mig langt bort fra fædrelandet mod en uvis fremtid, tilmed naget af den dybe sorg, mine trofaste forældres pludselige død havde voldt.

"Ja, din overrejse er jo betalt," sagde han til mig på damperens dæk lige kort før, vi måtte skilles, "og en smule lommepenge har dine rige slægtninge vel også givet dig med på vejen?"

"Nej," svarede jeg bittert, "ikke så meget som en fireskilling, men jeg får jo fuld kost ombord, så sulte kommer jeg vel næppe til!"

"Du ved nok," vedblev han famlende efter ordene, "at jeg slet ikke får noget af fader, og det, jeg tjener som skriver, er jo ikke store sager; men alligevel har jeg i de sidste par måneder sparet en lille smule sammen – ja, det er rigtig nok kun fattige femten daler, men når du har dem, er du dog ikke helt blottet! Her er de, du må ikke sige nej, du må ikke afslå dem, så sandt jeg er

din ven, for det er alene på dig, jeg har tænkt for hver skilling, jeg fik lagt til side!"

Med disse indtrængende ord påtvang han mig en lille konvolut, og jeg tog den dels for ikke at bedrøve ham, dels fordi jeg virkelig trængte så hårdt og endelig fordi jeg jo vidste, at han i en ikke fjern fremtid måtte være en rig arvtager.

Dermed skiltes vi, og hvad der siden var blevet af Henrik Herløv, anede jeg ikke; de første breve, jeg sendte ham fra Amerika, fik jeg intet svar på, og et indskrevet brev modtog jeg tilbage med påtegnelsen: "Adressaten ukendt."

Nu pludselig traf jeg hans søn, der akkurat var i den samme alder og åbenbart endnu mere trængende, end faderen havde været, da vi tog afsked med hinanden på den vældige udvandrerkolos.

Dette møde gav mig en hel del at spekulere over. Jeg kunne ikke vel tænke mig muligheden af, at min samvittighedsfulde ven i løbet af få år skulle have ødelagt så kolossal en formue som den, der sikkert var blevet hans arv; guldklumpen i en ågerkarls hånd vokser jo som den snebold, der ruller ned ad bakkeskråningen! Imidlertid måtte jeg nu opsætte at tilfredsstille videbegærligheden, til min nys engagerede sekretær indfandt sig.

Han kom også præcis på minuttet hverken før eller senere.

Efter noget distræt at have dikteret ham et par ligegyldige breve, tog jeg da samtalen op; i begyndelsen svarede han ganske vist undvigende, men da jeg trængte bestemtere på med mine spørgsmål, fik jeg lidt efter lidt hele hans livshistorie pillet ud af ham.

Den lød i kort resumé som følger:

En del år efter min bortrejse havde Henrik Herløv lært en ung pige at kende, og det blev da den gamle evigt ny historie, at de to kom til at holde af hinanden. Men den lille skriverplads, som min stakkels ven havde inde, gav kun karrigt udkomme til ham selv, og hun var uheldigvis lige så hjælpeløs stillet, hvad jordisk gods angik. Imidlertid – fra mytologien ved vi jo, at da alle ulykker og elendigheder strømmede ud over jorden, blev håbet tilbage i Pandoras æske, dette velsignede håb, der kan rande selv den mørkeste sky med sit purpur! Hans fader var jo en gammel mand, som efter naturens lov i en ikke fjern fremtid skulle gå bort, og da ville han, den eneste søn, arve en formue, om hvis størrelse han ganske vist ikke kunne have mindste begreb, men det var dog ikke spor af tvivl underkastet, at den måtte være meget betydelig.

Som man kan forstå, længtes de unge to efter at forenes, og da Henrik Herløv var kendt for sin retskafne, pligtopfyldende karakter, lykkedes det at rejse et bryllupslån hos en ham velsindet pengemand, der stolede på at få summen redeligt betalt tilbage, når den forventede arv en gang i tiden måtte falde.

Så grundede han da sit lille beskedne hjem, hvor året efter de to blev til tre, idet sønnen, min nuværende sekretær, så lyset.

En lille verdensborgers fødsel koster penge, men den modbydelige gamle hyæne i Grønnegade var så fuldstændig blottet for følelse, at han end ikke ville se sit eneste barnebarn, langt mindre række en hjælpende hånd her, hvor hjælpen dog var så højst fornøden. Min ven måtte selv arbejde sig over forlegenhederne, og da end videre den omtalte godhjertede

kapitalist yderligere vovede et par mindre, tilmed rentefri lån, kneb ægtefolkene sig igennem fra år til år.

Så endelig indtraf den store begivenhed: ågerkarlens død – og nu skulle jo Henrik Herløvs håb om en lykkelig fremtid have været kronet.

Pengepugeren var dog ikke gået pludselig bort; han havde skrantet i nogen tid, og en af dagene før dødsfaldet sendte han bud efter sønnen for at tilkendegive sin sidste vilje. Det skriftemål, den elendige blodsuger aflagde på sottesengen, blev alt andet end opmuntrende, for kernepunktet var, at han i de senere år havde indladt sig på større udenlandske børsspekulationer og her havde sat hele sin møjsommeligt sammenskrabede formue over styr. Der resterede kun nogle få hundrede kroner, men heldigvis havde han for længere tid tilbage købt en begravelsesplads i Petri Kirkes hvælving, lige som der også stod såvel zink- som trækiste parat til at gemme hans jordiske levninger.

Denne meddelelse kom som et tordenslag for min ulykkelige ven, der hele sit liv igennem havde døjet al den hån og spot, som fulgte med at være ågerkarlens søn, men nu ikke desto mindre stod som en hjælpeløs stodder.

Der var ingen arv og der blev ingen!

Min hårdt prøvede vens senere skæbne blev en række år fyldt af savn og nød med aldrig hvilende kamp for det daglige livs brutale krav. Så bukkede han under for græmmelsen; dog blev hans sidste sovested ikke i Petri krypt men på Vestre Kirkegård mellem de fattiges grave.

Da den unge mand havde endt sin beretning, fikserede jeg ham et par øjeblikke skarpt: denne historie forekom mig mere

end mystisk.

"Det er umuligt," sagde jeg endelig, "at så kolossal en formue som den, Søren Herløv nødvendigvis må have besiddet, kan være gået tabt i børsspil, uden at krakket har givet spor af genlyd! Og dernæst er det også utænkeligt, at en sådan professionel vampyr har vovet hele sin formue i hasardspil. Han må absolut have disponeret over den på anden måde!"

Henrik Herløv så på mig: gennem et tilsløret halvt sky, halvt bedende blik, idet han svarede:

"Den sørgelige sandhed er dog, at der slet ikke var noget efter bedstefader; der blev gjort alt for at finde den formodede skat, men desværre uden resultat."

"Hvad blev der da gjort?" spurgte jeg spydigt, "vore hjemlige opdagere udmærker sig som bekendt just ikke ved speciel sporsans!"

Min unge medhjælper rødmede let, som havde jeg delvis fornærmet ham med mit spørgsmål; så vedblev han:

"Lige til sin død følte fader sig overbevist om, at pengene dog måtte være skjult et eller andet sted. Huset i Grønnegade, en gammel ussel rønne, blev gennemsøgt fra kælder til tagryg uden resultat, og senere hen er tilmed hele hytten revet ned, grunden gravet ud og en ny bygning ført op!"

Jeg rejste mig ilter og trådte hen til ham.

"Og dermed blev alle forsøg opgivet?" spurgte jeg. "Fandt da hverken Deres fader eller nogen af hans kloge rådgivere det mistænkeligt, at den gamle selv havde sin kiste færdig? Man har mangfoldige gange før hørt om, hvordan gniere har villet have deres guld med sig efter døden. Tro ikke, den idé alene hører

hjemme i romanerne – der gives overhovedet aldrig nogen forfatterfantasi, som ikke virkeligheden kan overtrumfe!"

Min opbrusende iver blev dog straks afdæmpet, da Henrik Herløv sagtmodig tog til orde:

"Faders stakkels forpinte hjerne kom naturligvis også på den tanke. Snedkeren, der havde lavet kisten, og som var en grundhæderlig mand, forklarede, at der ikke var spor af noget aparte ved den; den var helt igennem forarbejdet af massivt egetræ."

"Ja," afbrød jeg, "det var den uden tvivl, da snedkeren afleverede den, men hvordan var den, da den døde blev lagt ned i den?"

"Også det er undersøgt så nøje som vel muligt," indvendte Henrik resigneret; "et år efter bisættelsen blev der med myndighedernes tilladelse foretaget en nøjagtig undersøgelse, som endogså førtes så vidt, at hele kisten blev pindet ud og erstattet med en ny. Samtidig blev der vendt op og ned på alt, og fagmænd konstaterede tillige, at zinkkisten var gedigen og uden spor af hulheder eller hemmelige rum. Dette sidste havde der forresten heller aldrig kunnet være tvivl om, da der i bedstefaders efterladte papirer fandtes en kvitteret regning på denne kiste fra et anset københavnsk firma, og ved eftersyn i bøgerne her viste det sig, at den var leveret på bestilling godt og vel et år før dødsfaldet!"

Der fulgte en lille pause i vor samtale. Jeg havde en flov følelse af, at jeg kloge amerikaner i grunden ikke var en smule klogere end alle de brave landsmænd, som var blevet hjemme og havde dyrket den fædrene jord. Men mens jeg i mit stille sind gjorde vore hjemlige detektiver en undskyldning, gled

billedet af min trofaste ungdomsven Henrik Herløv ustandseligt forbi mit indre øje, og særlig så jeg ham da ved afskeden stå og række mig de fattige femten daler, der den gang var en hel rigdom så vel for ham som for mig. Denne gæld havde jeg ikke betalt – og var noget en æresgæld, så måtte sandelig den være det!

"Hvordan og hvoraf lever Deres moder og De?" spurgte jeg endelig.

Nu var det min unge sekretærs tur at stå op fra stolen, hvor han sad foran skrivebordet. Hans jakkeærmer var blankslidte og knæene på hans benklæder ligedan, men hvor stod der dog ikke en nimbus af ærekærhed om ham, da han svarede:

"Vi lever ærligt og redeligt sammen, moder og jeg, det lovede jeg min fader på hans dødsleje – men der har jo været trange tider, det nægter jeg ikke! Jeg har haft friplads i Metropolitanskolen, men allerede som skoledreng besørgede jeg ved siden af noget afskrivning for en sagfører, og så har jeg desuden om eftermiddagen gennemgået lektier med tungnemme kammerater; for det sidste fik jeg blandt andet fri aftensmad, og et par af mine stykker skåret smørrebrød tog jeg da med hjem til moder! De må tro, *hun* arbejder også: hun syr for en stor kræmmer, men nu begynder desværre hendes syn at blive svækket af overanstrengelse. Netop derfor er jeg så ubeskrivelig glad ved at have fået denne plads her hos Dem, det er mange penge for os to, nu behøver moder slet ikke at sy ved lys mere, så hun kan ikke blot skåne sine stakkels øjne, men jeg kan også i min fritid læse videre til juridisk embedseksamen og betale manuduktørpengene! Gud velsigne Dem, fordi De netop valgte mig – ja, jeg trak rigtig nok det store lod i lykkehjulet i

går, men moder siger også altid, at jeg er et søndagsbarn, der har livslykken med mig!"

En helbefaren amerikaner plejer at være en del hårdhudet, hvad det sentimentale angår, men ikke desto mindre har dog også han et hjerte! Hvorfor skulle jeg derfor nægte, at vandet drillede mig en smule mellem øjne og næse, da jeg hørte på dette jævne skriftemål, som min brave vens åbenbart lige så brave søn her aflagde. Uvilkårligt måtte jeg vende mig om og kigge ud af vinduet; så, efter et par sekunders besindelse, tog jeg min bankbog frem og udfyldte et blad.

"Her er Deres gage for denne måned!" sagde jeg og rakte ham checken.

Han tog mod papiret med en takkende hovedbøjning men gav mig det straks igen efter at have kastet et flygtigt blik derpå.

"Undskyld," indvendte han, "der er en fejlskrift; jeg er antaget for hundrede kroner om måneden, her står to hundrede kroner!"

Mens han talte havde jeg imidlertid helt vundet sindsligevægten tilbage og med en vis nonchalant overlegenhed svarede jeg:

"Hundrede kroner … ja, så … om forladelse, jeg gammeldags menneske mente naturligvis *daler*, da jeg engagerede Dem i går! Husk på, jeg har været så længe borte her fra Danmark – møntfoden er i mellemtiden forandret! Ja, nu er der ikke videre at bestille for Dem i dag; i morgen kan De komme igen ved samme tid!"

Det var vist glæden, der gjorde ham stum; i hvert fald sagde han ikke et eneste ord mere, men forsvandt ud af døren, og jeg

hørte ham tage trappen i ganske få, uhyre spring. Fra vinduet så jeg ham kile ned ad gaden viftende med den lille hvide papirlap i hånden; her karambolerede han med en korpulent herre, dér trådte han en mindre mobil moppe over tæerne, så den med et arrigt vræl røg midt ud på brostene – ja, hvor havde han dog travlt, men han skyndte sig jo også hjem til en gammel moder, som trængte så hårdt til et glad budskab!

Jeg tror ikke, der her på jorden findes noget retskaffent menneske, som ikke i hvert fald en enkelt gang i sit liv har følt sandheden af hint guddommelige ord: det er saligere at give end at tage! Jeg selv var så jubelglad i dette øjeblik, at jeg næsten blev barnagtig i min glæde. Jeg tog en blyant og en stump papir og regnede ud, hvor meget femten daler med fem procents rente og rentes rente beløb sig til i fem og tredive år.

Det nøjagtige facit blev: 165 kroner og 48 øre.

Ak, ja – kun en latterlig lille sum set med en millionærs øjne, men dog var det en velsignet gæld, jeg ikke ville have undværet i mit livs bog, et skyldbrev på kærlighed, opofrelse og troskab, da alle andre vendte mig ryggen i de tunge prøvelsens dage.

"Renterne forslår ikke, de forslår jo langt fra!" udbrød jeg og gned fornøjet mine hænder, "men lad os nu først se, om også gutten her er den rette mand til at indkassere dem!"

Derpå satte jeg mig i overstadigt strålende humør til at skrive et langt brev til mit eneste barn, min fjortenårige datter Ethel, der for tiden blev opdraget i en fransk kostskole i Asnières ved Paris; thi for den kære families skyld har jeg endnu ikke fortalt, at jeg er enkemand og virkelig besidder en arving efter blodet.

2

Henved et år havde jeg haft min vakre sekretær i tjeneste, og dag for dag vandt jeg ham kærere. Ikke blot var han mønster på et pligtopfyldende ungt menneske, men hele hans væsen var tillige præget af en sådan medfødt noblesse, takt og hengivenhed, at jeg mange gange ligefrem måtte gøre vold på mig selv, for ikke at brede mine arme ud mod ham som min uforglemmelige vens søn.

Mærkeligt nok lod det til, som hverken han eller hans moder havde fjerneste anelse om, at der bestod et usynligt bånd mellem os, og da han, trods adskillige ret forståelige antydninger i så henseende, holdt sig tavs, var jeg det også.

Et af to: enten vidste han intet, eller han ville ikke sige noget; det sidste stemmede imidlertid kun dårligt med hele hans åbne, retsindige karakter, særlig da jeg havde en lykkelig følelse af, at også han nu halvvejs betragtede mig som en fader, der af hjertet ville ham vel.

Uagtet jeg inderligt længtes efter at se og tale med den kvinde, som havde været den eneste glæde i min hensovede vens liv, betvang jeg min nyfigenhed, idet jeg foreløbig følte tilfredsstillelse nok ved gennem sønnen at lægge en smule lys og varme over hendes eftersommer. –

En dag var Henrik Herløv mærkværdig uagtsom; et par af de breve, jeg dikterede ham, måtte han gentagne gange skrive om, og da det netop traf sig sådan, at jeg også selv gerne ville være

hurtigt færdig, blev jeg utålmodig og brugte et lidt skarpt udtryk over for ham.

Det hjalp, men jeg så, at det kom ham som et slag i ansigtet og at det smertede. Han gav dog ikke nogen forklaring, endnu mindre gjorde han, i modstrid med sin natur, slavisk afbigt, men i hans afskedshilsen lå noget, som manede samvittigheden i mig, så jeg fortrød min heftighed og ligefrem blev vred på mig selv. –

Næste eftermiddag, da han igen som sædvanlig gav møde, strålede han over hele ansigtet.

"De ser så glad ud, som jeg ikke længe har set Dem!" udbrød jeg; for jeg følte trang til at give det første ord.

"Ja," svarede han, "jeg har også haft sådan en stor, en uendelig stor glæde!"

Hans øjne tindrede og det velsignede ærlige ansigt lyste som en sol i maj.

"De er da vel ikke gået hen og blevet forlovet?" spurgte jeg. "Ungdommen nu om stunder har jo sådan et hastværk!"

Han blev rød som en ung pige, der første gang er alene med en mand, og svarede:

"Nej, men jeg har i formiddag været hos øjenlægen med moder, hos professor Bierrum. De må vide, moders syn er i det sidste år blevet dårligere og dårligere – det er jo så overanstrengt fra den tid, før jeg fik pladsen her hos Dem. Hun har længe tiet stille for ikke at bedrøve mig, men nu kunne hun ikke skjule det mere; hun var sikker på, hun skulle blive fuldstændigt blind. Men Gud ske lov, i dag har professoren sagt, at der slet ikke er nogen fare, øjnene må blot hvile sig helt et par måneder, så bliver alt godt. Hun skal bare nu til sommer op et

sted på kysten at bruge strandbade og stirre rigtig langt ud over vandet! De må ikke være vred over, at jeg i går bar mig så forkert ad, men jeg tænkte hele tiden på moder!"

"De lader til at holde meget af Deres moder!" sagde jeg smilende.

"Ja, hun er jo det eneste og kæreste, jeg har," indrømmede han og syslede lidt forlegen ved papirerne på skrivebordet.

"Det var på en måde kedeligt," vedblev jeg, "for så kan De vel ikke godt skilles fra hende? Jeg har nu vænnet mig til Dem som medhjælper, og jeg skal rejse!"

Al glæden forsvandt fra hans ansigt, og han snappede efter vejret:

"Skal De rejse … så får De måske ikke brug for mig mere? Og netop nu til sommer havde jeg tænkt … å, det er jo moders øjne!"

"Ja, jeg skal rejse," svarede jeg tørt affejende, "men hvorfor tager De Dem forresten det så nær? Jeg tænkte netop at glæde Dem med mit tilbud! Et ungt menneske i Deres alder har godt af at se sig lidt om – vi bliver kun borte en tre måneders tid!"

"Men mor," stammede han, "mor er jo næsten blind, og det er hun blevet for *min* skyld – hun kan slet ikke være alene!"

Nu havde jeg vel prøvet mig tilstrækkeligt langt frem, måske længere end min ret var, når det, omend i bedste hensigt, gjaldt at komme til bunds i en menneskesjæl. For første gang lagde jeg hånden fast på Henriks skulder og svarede:

"De misforstår mig helt, min unge ven; Deres moder skal ikke være alene – tværtimod skaffer vi hende al den pleje, omhyggelige hænder kan give! Hør nu og forstå mig rigtigt: jeg vil til Paris for at besøge min datter, og De skal følge mig. Siden

gør vi en lille ferierejse på et par måneder gennem Syden, og i mellemtiden ligger Deres moder på landet her oppe i Nordsjælland for at vinde det tabte syn igen! Selvfølgelig bruger De så godt som ingen penge på den tur – det passede sig jo ikke for en velhaver som mig at lade min sekretær selv betale. Deres gage for de tre løbende måneder får De forud, så er Deres moder også hjulpen, og når vi kommer hjem, bliver gensynet så meget desto lykkeligere, fordi hun til den tid forhåbentlig kan tage sin vidt berejste dreng rigtigt i øjesyn!"

Den unge mand blev helt svimmel; han famlede for sig med højre hånd og greb fast om stoleryggen, mens jeg et saligt øjeblik nød den riges sande glæde over at være rig.

Så satte jeg mig ned og skrev en anvisning på de 600 kroner, som jeg rakte ham, idet jeg tilføjede:

"Når De i morgen formiddag hæver disse penge i Handelsbanken, er De jo lige ved "Magasin du Nord"; gør mig da den tjeneste at aflevere dette visitkort dér med det samme og få svar tilbage!"

Han fik hermed et af mine kort, hvorpå jeg kun havde skrevet de ord:

"*At effektuere efter aftale.*" – –

Næste dag, da Henrik indfandt sig, så han ud som et eneste uhyre spørgsmålstegn, men ikke desto mindre blev det ikke ham, men mig selv, der måtte begynde samtalen:

"Nå, har De så nogen besked til mig fra "Magasin du Nord"?" spurgte jeg.

Henrik rømmede sig og svarede:

"Ja, jeg skulle blot hilse og sige, at alt var i orden ganske efter Deres ønske!"

"Nå, det var jo rart," gentog jeg, "ikke sandt, det er særdeles høflige mennesker der oppe?"

Knøsen satte sig forlegen på sin stol og rokkede lidt frem og tilbage, mens han febrilsk fingererede ved pen og blækhus; endelig kunne han ikke dy sig længere, men udbrød:

"Når jeg endelig skal sige min mening, så er det vist nogle rigtige filurer alle sammen dér hos Wessel og Vett! Ja, jeg har naturligvis aldrig været der før, men alligevel lod de til at vide brillant besked med, at jeg er Deres sekretær. Først bag efter er hele sandheden gået op for mig; disse lagerchefer, eller hvad de nu hedder, har vist moret sig rigtig kosteligt over min naivitet, da jeg var gået!"

"Herre Gud, bedste Herløv, hvor kan de nu få sådan nogle ideer fra?" indvendte jeg. "Lige siden min hjemkomst har jeg været en overmåde splendid og kontant kunde dér, og jeg skulle virkelig tage det meget fornærmeligt op, hvis blot en eneste af magasinets personale har ladet det mangle på tilbørlig høflighed over for min stedfortræder."

"Nej, Gud bevares," udbrød han helt forskrækket, "de var såmænd høflige nok – alt for høflige! De viste mig rundt i hele forretningen og spurgte mig alle vegne om min mening og hvad jeg syntes bedst om både af tøjprøver, rejsekufferter, hatte og alt muligt! Så var der tilsidst to ekspedienter, der kom op at diskutere om, hvor vidt jeg på sessionen ville blive taget til infanterist eller kavalerist, og for at afgøre deres tvistighed blev jeg nødt til at følge med op i en stue, hvor der blev taget mål af mig i alle ender og kanter. Det gjorde mig den gang lige frem ondt for ham, der tabte væddemålet, han så helt ulykkelig ud!

Men, som sagt, bag efter er jeg kommet i tanker om, at det alt sammen vist har været det, svenskerne kalder *drift*."

"Å, nej," beroligede jeg, "det har ganske sikkert været ramme alvor! Men for at tale om noget andet: hvad sagde så Deres moder til hele arrangementet, vi aftalte i går?"

"Det er naturligvis i orden," lo han glædestrålende. "En ungdomsveninde af hende skal netop ligge oppe på Gilleleje i sommer for at bruge strandbade; nu kan de to følges ad og bo sammen, det bliver både billigere og tilmed lidt opmuntrende for begge, så skilsmissen ikke vil falde slet så trist! Jeg skal nemlig sige Dem: moder og jeg har altid levet med hinanden, jeg tror virkelig ikke, jeg har været borte fra hende et eneste døgn i træk, så længe jeg har eksisteret!"

"Så er De altså, hvad man kalder en ægte hjemmefødning," sagde jeg smilende. "Nå, min unge ven, det støv skal vi snart få fejet af Dem på turen! Men à propos: jeg håber, De overlader Deres moder hele beløbet, jeg gav Dem anvisning på, så hun ikke i mellemtiden behøver at nægte sig nogen af de små behageligheder, der kan glæde et nøjsomt sind. Lommepenge behøver De jo ikke videre af, og Deres garderobe er meget pæn til rejsen; jeg ønsker nemlig ikke, at min sekretær skal være udstafferet som laps og spradebasse. En rejsekuffert kan De yderligere låne hos mig!"

Fyren bøjede hovedet resigneret indvilligende, men han så ikke så lidt skuffet ud; i den alder, han var, vil man jo gerne optræde så stilfuldt som muligt, og Henrik Herløv besad virkelig en hel del af sydboernes medfødte talent til at få al ting til at sidde flatterende, om end selve klæderne er nok så tarvelige.

En uges tid senere gav jeg Henrik fri en dag, for at han kunne ledsage sin moder til Gilleleje og få hende dér bragt så godt til huse som muligt; dette fik han i orden efter begges ønske, og nu stod vor egen afrejse umiddelbart for døren.

Om eftermiddagen forud sad jeg og gennemgik i sandt galgenhumør en nys betalt regning fra Wessel og Vett, da Henrik kom stormende ind.

Du gode Gud, hvor dog det menneske så fornøjet ud.

"Jeg begriber ikke," tog han til orde efter at have pustet lidt, "jeg begriber ikke … der er kommet en hel mængde klæder og rejseudstyr til mig … jeg var ikke selv hjemme den gang, men folkene ved siden af tog imod det … det var adresseret ganske rigtigt til mig … og det var alt sammen betalt … jeg begriber ikke, for *jeg* har ikke bestilt noget!"

"Var det fra "Magasin du Nord"?" spurgte jeg tørt.

"Ja, netop – fra Wessel og Vett!" svarede han.

"Nå, så har sagen nok sin rigtighed," vedblev jeg, "for her er regningen! Vil De nu se efter og konferere, om De også har fået alt, hvad der er betalt for."

"Men," stammede han, "jeg troede, at De …"

"Nå, ja, lad nu det være godt," fortsatte jeg. "Min mening var, at jeg ikke ønskede, De brugte noget af gagen til udgifter for rejsen; det lille beløb skulle helt og holdent komme Deres moder til gode. I lige måde erklærede jeg, at De ikke måtte være klædt på som laps – nu har De jo fået udstyret ganske sådan, som jeg ønskede det, og så var det jo ikke mere end rimeligt, at jeg klarerede regningen! Noget helt andet er, at jeg ved siden af tillod mig en lille spøg på Deres bekostning – nå, som De ser, var den jo vel ment, hensigten var jo blot at berede Dem en

smule overraskelse. Dermed ikke videre diskussion om den ting! Gå nu og besørg vore gennemgående billetter til Paris over Fredericia-Hamborg, i morgen tidlig tager vi afsted med første tog!"

3

Det er sagt om en dansk forfatter – og måske næppe helt med urette – at når han ikke ved, hvad han i øjeblikket skal gøre af sine personer, sender han dem på udenlandsrejse. Jeg må dog på det bestemteste protestere mod, at min og Henriks ferieudflugt blev iværksat af den grund; vi vidste begge to grumme godt, hvad vi skulle have taget os for, hvis vi var blevet hjemme.

At rejse er uafbrudt at beriges med nye oplevelser, men kun ved stadig at opleve noget nyt får livet sit indhold, bliver rigere og fyldigere; efter min opfattelse er derfor det at rejse den eneste måde, hvorpå vi mennesker tilsyneladende kan forlænge vort liv, og en kendsgerning er det da også, at jo mere ensformigt dag går efter dag, desto hurtigere og umærkeligere løber tiden fra os. –

"Nå, min gode Herløv," udbrød jeg, da vi passerede grænsen ved Vamdrup, "så er vi altså i udlandet! Hav nu øjnene godt med Dem; når man rejser, får man det bedste kursus i geografi, hvor landene selv er landkortet! Jeg for min part kan huske, at jeg i min tidligste barndom havde nogle ganske mærkværdige forestillinger om de fremmede lande; jeg troede for eksempel, at Italien nøjagtigt lignede en kæmpemæssig brun støvle, at alt i Tyskland var rødt, i Frankrig blåt og så videre, ganske i overensstemmelse med de farver, jeg så på vort skoleatlas; at Danmark tilfældigvis var markeret som grønt, kunne kun yderligere styrke mig i min mening, efter som alle træer, buske

og marker jo var grønne her hjemme, hvad jeg hver dag ved selvsyn kunne overbevise mig om!"

"Den slags små fantastiske udskejelser skader ikke." svarede Henrik, "jeg tror tvært imod, at de hjælper meget til at fæstne hukommelsen. Sådan en barnehjerne er jo den ubeskrevne tavle, som der er plads til at notere op på med store bogstaver!"

"Ja, foreløbigt," indskød jeg, "men efterhånden må man bruge mindre og mindre skrift og tilmed viske meget overflødigt ud – det sidste kalder man at *glemme*! Hvad er det for resten for en gammel vismand, som har så travlt med det? Jeg er uforvarende kommet til at viske navnet ud!"

"*Cartesius* eller rettere *Descartes*," oplyste han, "til filosofikum blev jeg netop eksamineret i hans lære!"

"Og Deres hjernetavle var forhåbentlig i orden ved den lejlighed?" inkvirerede jeg spøgende.

"Jeg fik udmærkelse," svarede Henrik med en vis selvfølelse, "men jeg nægter ikke, at jeg siden efter selv har gjort mig umage for at viske en hel del ud af de løjerlige fiksfakserier, filosofferne kunne finde på – det tager jo blot pladsen op til ingen nytte!"

"På en vis måde nok, men på en anden måde ikke, bedste ven," svarede jeg, "ét er nemlig at have læst en bog og glemt den, noget helt andet aldrig at have læst den! Hvis nemlig bogens indhold er lødigt, afsætter den alligevel sit usynbare mærke i personligheden! Men lad os nu være mennesker og ikke filosoffer, som en berømt statsmand har sagt i et filosofisk øjeblik! À propos – hvordan går det med Deres færdighed i at parlere fransk?"

"Lykkelig den, der kun har én akilleshæl, jeg har mange," lo han, "og en af dem sårer man mig i, når man interviewer mig på fransk! Ulykken er, at vore brave lærere i skolerne som oftest ikke selv kan *tale* de sprog, de underviser i; grammatikken med alle regler og undtagelser har de på remse, men selve tungebåndet får de ikke løst!"

"Nå," trøstede jeg, "De gør Dem nok forståelig for Ethel alligevel! Hun har kunnet tale flydende dansk, fra hun var ganske lille; det var en ting, jeg bestemt holdt på, for jeg *ville* have den glæde at kunne tale med mit barn på mit eget modersmål. Nu har hun rimeligvis glemt en del, så der opstår muligt en smule babylonisk sprogforvirring, men med lidt god vilje fra begge sider ordner det sig vel nok!" –

Ethels hele tilværelse syntes i øvrigt ikke at interessere Henrik videre. Unge gentlemen i hans alder rynker altid på næsen af de piger, som endnu går med korte skørter; det er under de herrers værdighed at lægge mærke til dem! Jeg har ofte moret mig usigeligt over en sådan nybagt student eller løjtnant, der – ved et bryllup for eksempel – har måttet agere kavaler for en mindreårig dame; han haler op og ned ad kirkegulvet med hende, som selve Fanden var i hælene på ham, og tør hverken se til højre eller venstre. Et par år senere spekulerer han måske på selvmord for hendes skyld; for Askepots rolle er ikke helt igennem utaknemmelig, især ikke i sidste akt, hvor prinsen falder på knæ for hende!

Min unge rejsefælle gav mig dog ikke stunder til mange af den slags dybsindige refleksioner; han ville have nøjagtig besked om alt, hvad han så i det brogede panorama, som hvirvlede os forbi på farten: byer, floder og gamle herresæder!

Hans umættelige videbegærlighed blev somme tider helt besværlig, hvor meget den end ellers glædede mig. En gang imellem opgav jeg fuldstændigt ævred og gav en eller anden røverborg et navn i flæng blot for at tilfredsstille ham!

Og så kom vi endelig til Paris, den by, der næst efter Athen og Rom har været kulturens brændpunkt i Europa! Ravnekrogenes misundelse har kaldt den snart Sodoma, snart Babylon samtidig med, at man slavisk efterligner den i alle dens unoder; men hin anelsesfulde luft, som ånder over Seinens boulevarder, kan selv kejser Wilhelm ved Spree ikke importere på flasker og slippe løs Unter den Linden, hvor gerne han end ville!

Et længere pariserophold lå dog denne gang ikke i min rejseplan; Ethel kendte jo i forvejen Frankrigs hovedstad alt for godt, til at jeg kunne vise hende noget synderlig nyt dér, hvor imod jeg glædede mig til at lade hende se Schweiz og Italien – især dette sidste land, som altid vil blive eventyrets Eldorado.

De to unges første møde forløb ganske pudsigt. Jeg var tidligt om morgenen taget alene ud til Asnières for at hente min datter og havde sat Henrik stævne til bestemt klokkeslæt om aftenen på hotellet, hvor vi boede; det var meningen, at vi alle tre da skulle nyde et måltid sammen dér, mens Henrik i mellemtiden kunne tage så meget som muligt af byen i øjesyn under en kyndig tysktalende fremmedførers ledsagelse.

Ethels glæde over gensynet var lige så overvættes som oprigtig; der var nu hengået over et helt år, siden vi sidst havde set hinanden, og jeg lagde straks mærke til, at barnet var ved at forpuppe sig i hende for efter en tids forløb at åbenbares i en fuldvoksen ung pigeskikkelse.

Men unægtelig bar hele hendes ydre endnu dette præg af slatten ubehjælpsomhed, der er overgangsalderens kendetegn. Til min overraskelse udtrykte hun sig på endogså særdeles flydende dansk, og til mit forundrede spørgsmål desangående svarede hun:

"Jo, ser du, papa, der er her i pensionatet en lille norsk pige fra Kristiania; hun lider så forskrækkeligt af hjemve, den stakkel, og da jeg opdagede, hvor det kunne trøste hende at høre modersmålet, har jeg hver dag, når vi var alene, passiaret dansk med hende så godt jeg kunne – derved lærte jeg jo også selv lidt efter lidt en hel del! Men naturligvis," føjede hun munter til, "min bagtanke havde jeg også, for jeg vidste jo, hvor glad du ville blive over det, når vi sås igen!"

Efter Ethels ønske foretog vi tilbagerejsen med båd op ad Seinen, hvad hun påstod, de rigtige parisere altid plejede at gøre; dette forsinkede os jo meget, men vi nåede dog omtrent i aftalt tid til hotellet, hvor Henrik Herløv ventede os. Her var imidlertid fristen for *table d'hôte* udløbet, så vi blev nødsaget til at vælge retter *à la carte*.

Henrik, der ikke kunne tyde den franske spiseseddel, sad og studerede disse kulinariske benævnelser, for han ønskede noget ægte udenlandsk, som han udtrykte sig, og ikke den samme slags, han kendte hjemme fra. Tilsidst måtte Ethel hjælpe ham ud af forlegenheden.

"Der er en rigtig pariserdelikatesse," sagde hun og pegede på en temmelig dyr ret, "den skal De tage til at begynde med!"

Henrik fulgte hendes råd, og lidt efter serverede kelneren ham en portion snegle, stuvede i pikant sauce.

"Du gode Gud – hvad er dog det," hviskede han og skød gysende tallerkenen fra sig, "det er jo *snegle*!"

"Ja, naturligvis," svarede hun, "ægte vinbjergsnegle fra Normandiet!"

Han sad et øjeblik og grundede; så greb han med en heroisk beslutning kniv og gaffel, men fik kun den første bid halvvejs op til munden.

"Nej, jeg *kan* ikke," stønnede han, "jeg må have noget andet!"

"Men dog – holder De ikke af snegle?" udbrød hun, "ja, så må vi jo søge om igen … lad os se … hvad siger De for eksempel til dette her?"

Hun satte en blyantstreg under en ny ret og så spørgende på ham; men nu var Henrik blevet forsigtigere.

"Ja, hvad er da *det*?" spurgte han, "hvad består det af?"

"Å, det er sådan en slags små fisk, man fanger her i Seinen," oplyste hun, "de smager aldeles udmærket."

"Nå, så fisk – jo, det spiser jeg gerne," svarede han beroliget og bestilte.

Få minutter efter sad han målløs og stirrede på et lille ovalt fad med et dusin sirligt grupperede par frølår. Han var åbenbart fortvivlelsen nær og kiggede bønligt bebrejdende skiftevis på mig og Ethel; men nu var dog min selvbeherskelse forbi og jeg brød ud i en lystig latter, som hurtigt smittede begge de andre, og enden på historien blev, at Henrik simpelt hen forlangte en bøf – det var da endelig mad, han kendte! –

Gav således end Henriks og Ethels første sammenkomst anledning til en lille gensidig fejltagelse, lærte de snart at gøre sig bedre forståelige for hinanden. Særlig på en rejse har man jo altid tilbøjelighed til at slutte sig nærmere sammen, og selv

mennesker, der ellers ville være hinanden fuldstændigt ligegyldige, tager tiltakke med det selskab, de tilfældige forhold byder, og som de falder ned i.

Selvfølgelig havde Ethel set adskilligt mere af verden end Henrik, men han var på den anden side ældre og hans klassiske uddannelse gav ham et langt sikrere åndeligt fodfæste, særligt da vi nåede ned til "citronernes land"; for her havde han jo på en måde færdedes i ånden fra sin barndom – alle disse oldtidens navne og mindesmærker var ikke noget fremmed for ham, sådan som det oftest måtte være for hende. Tit forekom det mig, som Henrik absolut måtte have levet her en gang før og nu kun behøvede tid til at sunde sig en smule for at komme til fuld klarhed over erindringerne. Det undrede mig noget, for også jeg selv var jo student, men hemmeligheden bestod simpelt hen deri, at i mine latinskoleår indterpedes vi udelukkende i de tørre kongerækker, slag og fredslutninger – nu derimod lagdes hovedvægten på kendskabet til folkenes kulturhistorie og hele åndsliv.

Med en forbavsende finhed i opfattelsen vidste Henrik at knytte sine åndfulde anekdoter til rejsebogens traditionelle notater, så den begejstring, hvoraf han selv var betaget, uvilkårligt tog os andre fangne – Ethels store kulblanke øjne fulgte ham med beundring, når han talte; en sådan undervisning i mytologi og historie havde hun sikkert aldrig tænkt sig muligheden af.

Jeg husker blandt andet vort besøg på Capri; vi stod på Monte Solaro, den lille klippeøs højeste punkt, og så ud over Golfen mod Napoli med Vesuv og Posilippo. Rundt om os bugnede

naturen i et aldeles overdådigt virvar af blomster og frugter; der syntes aldrig at være ende på jordbundens ydeevne!

Henrik berettede om, hvordan den mægtige kejser Tiberius, som herskede enevældigt over hele den da kendte verden, i sine ældre år havde trukket sig her tilbage for at leve et sybaritisk liv i nydelse. Han var en af Roms klogeste og kraftigste regenter men tillige en grusom despot, som ikke kendte ordet medlidenhed. Herfra styrede han verdensriget gennem skrivelser til senatet; på hans vink flød uskyldiges blod i strømme, og selv skælvede han af frygt for lønmordere, udsendt af dem, der ventede døden.

Og just i de samme dage vandrede en mærkelig hebræer ved navn Josva eller Jesus på sin fod omkring i Palæstina for at forkynde fredens og tilgivelsens nye lære samt det store bud om kærlighed til næsten. Udenfor sit eget fædrelands snævre grænser var den gang Jesus en ukendt sværmer, mens Cæsar Tibér nævnedes med ærefrygt af alle.

Og Henrik stampede hårdt i jorden; det gungrede hult, som om grunden var undermineret.

"Dér nede i en marmormuret hvælving," vedblev han, "siger folketroen, at den forfærdelige kejser sidder til hest som en kolossal malmstatue; en gang skal han dog vågne til liv og ride frem i det fulde daglys – da vil der ske noget altomvæltende her på jorden, men om hans komme bliver til velsignelse eller forbandelse for menneskeslægten, ved ingen!"

"Man skulle jo næsten tro, De var digter, min gode Henrik Herløv!" sagde jeg spøgende, "så fantasifuldt De kan forklare!"

"Ikke digter – langt fra," svarede han, "men vel nok en modtagelig natur med lidt hang til mysticisme; og jeg er ikke

den første, hos hvem juraen har måttet gå i spand sammen med romantikken! Dog er jeg, hvad poesi angår, kun receptiv, aldrig produktiv, og det er heldigt, for mennesker af min kaliber trænger jo samfundet netop til nu om stunder, da alle vil skrive bøger, men få eller ingen gider læse dem!" –

I det hele taget blev vort samliv dag for dag mere fornøjeligt, hvor vel jeg ikke kunne undlade at bemærke, hvordan Henrik, trods al tjenstvillig opmærksomhed, dog inderst i sit hjerte overså Ethel, dette umodne barn med de stumpede skørter. Havde han været lige så god menneskekender som akademiker, ville han ikke have været længe om at gøre den opdagelse, at hun var en skønhed i knop, der kun behøvede tiden for at folde sig ud.

Tre sommermåneder glider hastigt, om end dagene er nok så lange, og vor ferie havde også sin grænse. Ethel skulle tilbage til kostskolen i Asnières, hvor undervisningen allerede var begyndt, Henriks manuduktør hjemme i København ønskede også at få fingre i ham, og hvad endelig mig selv angik, ventede der mig sandelig hovedbrud nok, for de amerikansk-spanske forviklinger truede med at volde stor usikkerhed på pengemarkedet, mens det samtidigt tog til at lyne med noter mellem Rusland og Japan i det yderste Østen – alt sammen alvorlige vink for mig om at varetage mine kapitalers tarv!

Henrik og Ethel skiltes da præcis på det samme hotel i Paris, hvor de traf hinanden første gang. Det var umiskendeligt, at den vakre unge mand havde vundet en høj stjerne hos min datter; han havde vakt det slumrende videbegær i hendes sjæl, ligesom vist hende nyt land ud over skolebøgernes gennempløjede marker. Den store sandhed, at kundskab er

magt, var gået op for hende, samtidig med at hun havde forstået, at kundskab også dybest set for en stor del er vejen til det skønne her i livet. Jeg så det af hendes vidnesbyrd for flid, som regelmæssigt blev mig tilsendt fra anstaltens bestyrerinde; hidtil havde de været så temmelig intetsigende og åbenbart sat på skruer, jeg kunne mellem linjerne læse mig til den virkelige sandhed, nemlig at hun var ligegyldig og uopmærksom, men fra nu af blev det lutter overstrømmende lovtaler, som lød til mig.

Henriks interesse for Ethel stod derimod sikkert i omvendt forhold til hendes for ham; han så i hende kun barnet og slet intet andet, men i egenskab af min datter lod han ganske naturligt en brøkdel af sin hengivenhed for mig gå over på hende, dog ikke i højere grad end at jeg tit kom til at tænke på det gamle engelske ordsprog: Den, der elsker mig, klapper min hund!

Hvad Henrik selv angik, da var der kommet noget friskt, selvstændigt over ham, han ligesom var blevet sig bevidst, at vingerne kunne bære længere end fra den ene krog af København til den anden.

Men jo mere vor rejse nærmede sig sin ende, desto stærkere vågnede længslen hos ham efter den moder hjemme, som var hans alt; på den sidste fart gennem Fyn og Sjælland talte han milene, vi tilbagelagde, med samme utålmodighed som en ung brudgom, der skynder sig til bryllup.

Og her ventede ham da den store glæde at finde hende fuldstændigt restitueret. Den prægtige sommer, vi netop dette år havde haft, strandbadene, opholdet i fri luft med vid udsigt over havet samt fuldstændig hvile fra anstrengende arbejde –

alt dette i forening havde på ny tændt det mere end halvt udslukkede lys for hendes øjne!

4

Tre år forløb. –

Mit ungkarleliv på hotellet var for længst hørt op; jeg havde købt en større ejendom i Frederiksberg villakvarter og ladet den herskabeligt montere; for jeg agtede nu at føre hus, væsentligt af hensyn til min datter, hvis uddannelse i Asnières nærmede sig sin afslutning.

Ud på efteråret tog jeg da til Paris for at hente hende hjem, og denne gang rejste jeg alene. Jeg ville ikke dele hendes selskab med nogen, men undervejs ret gøre mig umage for at lære hende at kende, trænge til bunds i hendes karakter og få den rigtige forståelse af, hvordan hun yderligere burde vejledes; og mens iltoget jog afsted med mig mod Frankrigs hovedstad, havde jeg stunder til endnu en sidste gang at overveje, hvordan jeg bedst burde gribe sagen an.

Først og fremmest måtte jeg da for mig selv tilstå, at jeg i virkeligheden kun kendte hende grumme lidt. Hendes moder, der havde haft en forsvindende smule indianerblod i årerne, uden dog i mindste måde at kunne kaldes farvet, var af et heftigt, kolerisk temperament, meget smuk og meget begavet, men ikke så lidt herskesyg og selvrådig – kun over for Ethel syntes hun føjeligheden selv, her blev hendes vilje til det blødeste voks i barnets hånd.

Denne hendes moderlige svaghed var naturligvis ikke det bedste fundament for datterens opdragelse, og tilmed blev jeg ret pludselig enkemand, før Ethel endnu havde fyldt sit tolvte

år. Netop på dette tidspunkt var jeg overvældende stærkt optaget af forretninger; de store truster gjorde pengemarkedet til et vanvittigt hasardspil fra uge til uge, ja fra dag til dag, og den, der ikke ville spille "*va banque*" med hele sin formue, måtte have øje for de mindste tegn, som viste sig på børshimlens firmament.

Det var i en farlig alder, Ethel blev moderløs, og at hun desværre tillige var et vanskeligt barn at opdrage, kunne jeg ikke være længe om at komme på det rene med; for havde min hustru haft, hvad man kalder en vilje, måtte denne i potenseret grad være gået i arv til vort eneste barn.

Jeg forsøgte først med et par lærerinder, den ene efter den anden, men resultatet viste sig at være yderst dårligt, og med ængstelse bemærkede jeg, hvordan min lille forkælede pige blev mere og mere egensindig – kort sagt: alle de mindre heldige spirer voksede op som frodigt ukrudt, der truede med helt at kvæle de virkelig rige muligheder, som fandtes.

Tyendets slaviske underdanighed bidrog ikke heller lidt til at gøre hende yderligere selvbevidst – med få ord: alt tydede på, at hun skulle vokse op til en rigtig utålelig lille hustyran.

En praktisk forretningsven, der selv havde befundet sig i en lignende kalamitet, rådede mig da til at sætte hende i en opdragelsesanstalt, helst så fjernt som muligt fra hjemmet; jeg fulgte hans anvisning og valgte blandt de mange tilbud en yderst velanbefalet kostskole i Asnières. Omgangen med jævnaldrende her havde åbenbart også haft den gunstigste indflydelse på hendes karakter; hun lærte, at hun dog ikke var noget enestående eksemplar af menneskeheden, men kun én af de mange, ganske vist lykkeligt stillede, her i verden.

Dog – trolden i hende lurede endnu stadigt på at stikke hovedet frem, så snart lejlighed gaves, og jeg, der altid straks kunne spore udyrets komme og bedst forstod at mane det bort, havde overladt denne vanskelige opgave til fremmede, som muligvis ikke evnede det!

Når jeg imidlertid så ved siden heraf mindedes de mange udslag af hendes varme hjerte, jeg så ofte med glæde havde været vidne til, og yderligere regnede hende de purunge år til gode, følte jeg mig atter mere beroliget.

I løbet af de tre sidste år havde jeg kun været ganske kort sammen med hende, nemlig når mine nødvendige forretningsrejser førte mig til Paris; men særlig seneste gang, dette skete, havde den russisk-japanske krigs pludselige udbrud lagt så udelt beslag på min opmærksomhed, at der ikke levnedes mig tilstrækkelig tid til nærmere at efterforske hendes karakters udvikling.

Intet i denne verden er vel så vanskeligt at udrede som en ung piges tankegang; de tusinde ariadnetråde krydser her hinanden, men hver for sig fører de på vildspor, når man følger en enkelt af dem; og jo større intelligens, hun af naturen besidder, desto finere og mere indviklet bliver spindet.

Det siges, at manden i væsen nærmest ligner en hund, der gør og stundom kan bide; kvinden derimod snarere katten, som hverken gør eller bider, men umærkeligt sætter kløerne i og river! Lignelsen halter og passer langt fra på de enkelte individer, men når kønnene skal bedømmes som helhed, kan der dog måske være ikke så lidt sandhed i det.

Den unge kvinde har sin styrke i det blødt indsmigrende; hun er skøn i mandens omdømme, fordi det sete afhænger af

øjet, der ser, og manden ser netop på hende med viljen til at lade sig bedåre; så længe han stryger hende lempeligt *med* hårene, kradser hun ej heller, men vov aldrig forsøget på at stryge hende *mod* dem – det tåler hun ikke! –

Dog, det viste sig, at Ethel slet ikke var den herskesyge og lunefulde skabning, jeg havde tænkt mig. Hendes udvikling så vel i legemlig som åndelig henseende var nu fuldt tilendebragt, og jeg forstod, at hun kom mig i møde med det sind at blive mig en god datter. Den sluttelige afsked fra kostskolen i Asnières formede sig til en hel lille højtidelighed, hvor både direktricen og samtlige lærerinder ofrede berømmelsens virak for hende af så bredfyldte skåler, at jeg fandt mig beføjet til at skrive den ene tredjedel på det franske galanteris konto, den anden på de modtagne erindringsgavers og endelig kun den sidste på sandhedens.

"Jeg har en lille bøn til dig, papa," sagde Ethel og trak mig afsides, "gør mig den glæde, at vi sejler med båd ind til Paris, som vi gjorde for tre år siden, da du hentede mig til Italiensrejsen?"

Selvfølgelig fik hun sit uskyldige ønske opfyldt, men det blev kun indledningen til et nyt, ganske vist lige så beskedent; for mens vi langsomt gled op ad Seinefloden, hviskede hun indsmigrende:

"Papa, vi vil også spise på det samme hotel som den gang!"

"Har du da den rejse i så kær erindring?" spurgte jeg en smule forundret.

"Ja, jeg mindes den altid med tak og glæde," svarede hun, "den var det første virkelige solskin i mit liv!"

"Det gør mig ondt at høre, Ethel," udbrød jeg alvorlig, "for i så fald må jeg jo have været dig en dårlig fader fra barndommen af!"

"Å, nej, tvært imod," indvendte hun livligt, "fejlen er udelukkende min egen! Jeg var en dum tøs, en rigtig lille gås i gadekæret, det har jeg for længe siden indset – men lad os nu ikke tale mere om det! Nu er vi jo sammen hver dag, så du kan selv få lejlighed til at sætte yderligere skik på mig! For resten har jeg virkelig slet ikke læst så lidt, du vil forbavses over at se, hvad for bøger jeg slæber med hjem i min kuffert! Tænk dig: Darwin, Häckel, Stuart Mill, Schiaparelli – bliver du ikke helt bange?"

Jeg *blev* næsten helt bange og spurgte:

"Men læste I da den slags forfattere i skolen?"

"Bevares, nej," lo hun, "det var tvært imod strengt forkætrede værker alle sammen; dem anskaffede jeg privat i dybeste hemmelighed!"

"Du vil da for Himlens skyld ikke give dig til at blive litterær?" udbrød jeg.

"Det kunne aldrig falde mig ind," svarede hun roligt, "men jeg følte dog lyst til at vide noget mere, end jeg vidste for tre år siden; og som bekendt lærer en botaniker bedre ved at gå ud i den fri natur end ved at lukke sig inde i et drivhus!" –

Og jeg fik på hjemrejsen anledning nok til at undre mig over, hvor kundskabsrig en datter jeg havde; men i min faderstolthed og glæde blandede sig en vis uro, for en ung pige kan lære *så* meget, at hun glemmer det vigtigste her i livet, nemlig at være kvinde! Imidlertid trøstede jeg mig med, at hun jo nu i den nærmeste fremtid skulle træde ind i selskabslivet, hvis brogede

afveksling kunne lede hende på andre tanker end at studere Darwin og konsorter.

Så nåede vi hjem til København, hvor Sundet træder i stedet for Seinen. – – –

I Bredgade, ret ud for Dronningens Tværgade stod i min barndom det såkaldte Schimmelmanns Palæ. Den på sin vis monumentale bygning, som lå noget tilbagetrukket fra fortovet, dækket ud imod dette af et højt jerngitter, havde et vist koldt, aristokratisk udseende – der var næsten, i hvert fald for os drenge, noget spøgelsesagtigt ved denne overlevering fra en tid og en slægt, der nu for længst var stedet til jorden. Om dagen sås intet menneske bevæge sig i gården over de ukrudtbevoksede brosten; om aftenen intet lys, langt mindre flakkende skygger bag de tildækkede vinduer. Men når vi tilfældigvis i mørkningen kom dér forbi i følge med vore forældre og hemmeligt gysende spurgte om, hvad det vel var for en sær, uhyggelig bygning – da fik vi det svar, at havde disse mure kunnet tale, ville luften genlyde af fortællinger om svunden herlighed, om prægtige fester i *l'ancien régime*s og vor gyldne handelsperiodes dage. For om vinteren residerede her datidens mæcenas, grev Schimmelmann: Schillers, Baggesens og Øhlenschlægers velgører, han, der havde arvet over et dusin millioner efter sin fader og nu satte en ære i at samle alt, hvad der fandtes i Danmark og Norge af fødslens, åndens og guldets aristokrater i sine sale. Dér, bag de skumle, døde glasruder, havde det strålet af lys fra kroner og funklende lampetter; silken raslede for damernes fod, når de trådte hen over tykt vævede tæpper eller spejlblanke gulve; de stive herrer med kalvekrøs og parykker, klædt i knæbukser og brogede kjoler,

havde beklaget kong Ludvig den Sekstendes og Marie Antoinettes sørgelige skæbne, drøftet den unge franske republiks rivende sejrstog og ikke mindst lovprist vort eget lykkelige fædreland som et fredens paradis, fjernt fra krigens rædsler!

Ja, således *havde* det været – *nu* talte alle disse mennesker ikke mere, kun selve bygningen stod endnu stum og øde, men dog så veltalende i al sin forladthed!

Tiderne skifter: lyshavet i salene tændtes på ny, men nu skar det med elektrisk hvidglans i øjnene; der lød igen sang og spil, for Schimmelmanns Palæ var gået over til et moderne aktieselskab, og såvel foreninger som private kunne leje lokalerne til deres fester og koncerter.

Blandt disse profane lejere var også jeg; det skulle være med en stilfuld middag samt efterfølgende bal, jeg ville fejre min hjemvendte datters indtræden i Københavns selskabsliv.

Min hele position i vor finansverden var temmelig enestående; mine forbindelser var væsentligt internationale – en ganske naturlig følge af, at min formue stod anbragt så at sige hele jordkloden over, men netop af den grund var mit kendskab til verdensmarkedet betydeligt, mit blik havde vænnet sig til at måle med en vid horisont, og mit instinkt forstod at tage de rette varsler af fjerne begivenheder, som få eller ingen agtede på her hjemme.

Ved forskellige lejligheder havde jeg derfor set mig i stand til at give såvel Finansministeriet som Nationalbanken gode råd og praktiske vink i rette tid – tjenester, man fra regeringens side gerne ville have vist sig erkendtlig over, hvis ikke titler og ordener absolut havde været min følelse imod; en rig mand med

et anset navn udmærker sig nu om stunder allermest ved hverken at være etatsråd eller ridder af Dannebrog, for det er da endelig en smule sjældenhed!

Samtidig havde jeg gjort, hvad man kalder en mængde *fine* bekendtskaber, og for de mange festligheder, hvortil jeg blev inviteret ud, havde jeg revancheret mig ved at give et par splendide middage om året henholdsvis på Hotel d'Angleterre og Skodsborg. Ethel ville finde et rigt udvalg, når hun skulle vælge sin fremtidige omgangskreds, de fleste ansete hjem, hun kunne ønske at komme i, stod hende sikkert åbne. –

Selskabet mødte talrigt og distingveret; det var mit ønske, at Ethel skulle have nok for øjet, vel også at så mange som muligt kunne få hende at se; i hvert fald havde jeg udstedt indbydelser i så stor udstrækning, anstanden tillod, for plads var der jo tilstrækkeligt af.

Af en vis let forklarlig frygt for at få øgenavnet "den adelsgale borger", lod jeg med vilje det aristokratiske element være mindre fremtrædende, end man strengt taget skulle ventet efter min bekendtskabskreds at dømme. Jeg stod nemlig i forretningsforbindelse med adskillige af vore store godsejere og penge-fideikommis-besiddere, som jeg havde hjulpet til lån i udlandet på yderst billige vilkår og således friet fra professionelle spekulanters udplyndring her hjemme; for jeg hylder ubetinget ikke hint amerikanske princip, at det er ligegyldigt, på hvad måde pengene kommer ind, når man blot tjener dem. En anden undtagelse fra reglen, men i modsat retning, gjorde jeg også ved denne lejlighed, idet jeg havde indbudt alle mine fætre og kusiner med deres håbefulde afkom *in pleno*.

Ved middagen førte jeg selv min datter til bords; hele forestillingen var jo en slags præsentation og Ethel festens dronning. Uden noget som helst praleri tør jeg også nok sige, at hun fuldt ud fortjente denne rang blandt de tilstedeværende unge piger; fra først af var det vel nærmest med nysgerrighed, samtlige øjne hvilede på hende, senere forvandledes det til beundring – eller misundelse!

Lige over for os sad to herrer hver med sin dame; den ene var Henrik Herløv, den anden grev Leonhard Schulin, og begge førte de en af mine niecer. Deres damer må imidlertid have været meget lidet underholdende, for de syntes ikke at ofre dem videre opmærksomhed, hvorimod de – og da særlig greven – benyttede enhver mulig anledning til at veksle replik med Ethel.

Nå, dette *courtoisie* kunne jo ganske vist opfattes som en skyldig høflighed mod husets datter, men senere hen på aftenen, da ballet begyndte, viste alle de andre kavalerer en tilsvarende opførsel. Og Ethel var virkelig denne hyldest værd! Hendes skønhed syntes af en særegen, fremmedagtig art og hendes væsen, hvor amerikanerindens naturlighed forenedes med pariserindens elegance, tiltrak som en nys opdaget eksotisk blomst, hvis duft endnu ingen kendte.

Samtlige mine voksne nevøer – syv i tallet – gjorde stormende kur til Ethel. Det var et ligefrem komisk syn at se disse pomadiserede labaner kappes med hinanden i en håbløs væddekamp; åbenbart havde Nemesis udset min datter til et hævnens redskab: hun skulle gengælde på sønnerne, hvad deres fædre og mødre i sin tid havde forbrudt mod mig; for det gik dem omtrent lige så uheldigt, som det i oldtiden gik de berømte syv mod Theben, der alle faldt!

Henrik Herløv var mildest talt en mindre duelig balherre; han dansede temmelig dårligt og hele hans optræden havde noget kejtet, skoledrengeagtigt ved sig; på dette blankbonede salsgulv fandt han åbenbart ikke så sikkert et fodfæste, som han havde haft på Italiens klassiske jord.

Løvens rolle tilfaldt ubetinget grev Schulin, hvis høje noble skikkelse end yderligere flatteredes af gardens statelige gallauniform. På hans venstre bryst funklede foruden det danske også et russisk, tysk og græsk ridderkors, hvad der jo er af en vis virkning særlig i damernes øjne; hver eneste af hans bevægelser røbede hofmandens belevenhed og hans konversation lød som en velgørende harmoni ved siden af de fleste andre herrers ulidelige pjat.

Det er i det hele taget ubegribeligt, hvor svært en mand kan have ved at tale fornuftigt til kvinder, så snart orkestret spiller op og der danses på gulvet; under sådan forhold får et ellers normalt menneske ofte lige som momentane anfald af blødhed på hjernen.

Endelig kom kotillonen, ballets *clou*, da stemningen nåede sit højdepunkt. Det er jo i denne dans med de mange vekslende ture at såvel herrer som damer har lov til at tolke et lidet af det, som ikke tør siges med ord. At Ethel velsignedes med et utal buketter, blandt andet en af grev Schulin, var der jo ikke noget påfaldende i, men alles opmærksomhed samlede sig om, hvem vel hun ville foretrække.

Nu kom øjeblikket – hun stod med den lille blanke orden i hånden og syntes at betænke sig et par sekunder, så gik hun raskt hen og fæstede den på greven; altså havde også hun sat sit

stempel på ham som aftenens helt – en anerkendelse, han i fuldeste mål fortjente!

Efter kotillon bliver et bal kun som et halvtømt glas med champagne, der ikke kan perle længere; spændingen er borte, og hvad der nu følger, er kun mere eller mindre overgang til klapfinalen med kehraussen. Skønt jeg ellers ikke ynder at drikke doven vin, måtte jeg dog finde mig i det denne gang og blive til det sidste, min pligt som vært fordrede det jo.

På en runde gennem lokalerne traf jeg Henrik Herløv; han sad i et rygekabinet fordybet i samtale med en bekendt departementschef fra Finansministeriet og syntes aldeles at glemme, at han var til bal; nu mindedes jeg også, at jeg slet ikke havde set ham danse siden kotillonen.

"Men bedste Herløv," udbrød jeg spøgende, "svigter De damerne?"

Han tilkastede mig et ubegribeligt resigneret blik og svarede:

"Ja, spurven gør klogest i at krybe i ly, hvor tranerne fører op!"

Departementschefen lo:

"Det gør også uglen," tilføjede han, "og den har dog ord for at være klogere end tranerne! Jeg for mit vedkommende kan kun sige, at jeg har haft overordentlig megen fornøjelse af at sidde her og diskutere med Deres intelligente unge sekretær; har han været damerne utro, må virkelig jeg bære min del af skylden!"

Det var en kompliment fra den højt ansete embedsmands side, der fik Henrik til at rødme let, men smilet kom noget tvungent, og hans tanker var åbenbart helt andre steder.

5

Godt og vel en måneds tid efter ballet fik jeg uventet besøg på mit kontor af grev Leonhard Schulin.

Det var mig påfaldende, at den unge adelsmands hele optræden havde noget lige som tilsløret, kejtet over sig, hvilket måtte forbavse så meget mere, som han jo stod i ry for at være en af dem, der førte an i selskabslivet, hvad beleven tone angik. Samtalen gik trevent og afbrødes jævnligt af forlegne pauser – åbenbart havde han noget helt andet på hjerte end de ligegyldige ting, vi diskuterede om.

Pludselig faldt det mig ind, at han sikkert måtte være i pekuniær knibe og ville anmode om et pengelån. Jeg var jo så temmelig vant til den slags attentater på min formue, og skønt jeg ellers altid af princip sagde konsekvent nej til disse mere eller mindre bevidste plattenslagerier, var jeg denne gang ikke absolut uvillig til at hjælpe, hvis der virkelig skulle vise sig at være uforskyldt misere til stede. Som bemærket havde nemlig den unge greve gjort et særdeles godt indtryk på mig, for han var ikke blot smuk af ydre, men også vel begavet og virkelig fint gennemdannet. Som officer i garden stilledes der ikke ganske ringe krav til hans pengepung, og jeg vidste, at han foruden sin gage kun rådede over rent forsvindende subsidier. Selv havde jeg jo i sin tid trængt til en hjælpende hånd; og en uformuende adelsmands hele eksistens er altid forekommet mig som en bitter ironi af skæbnen – især når armoden bliver så skrigende, at han ikke en gang har råd til at lade elendigheden opfernisere.

For at bringe ham på gled brød jeg derfor en af de mange små pauser og sagde:

"Til min store glæde ser jeg, at Rigsdagen nu virkelig for alvor tænker på at give embedsmændene dyrtidstillæg; det vil forhåbentlig vel også komme officersstanden til gode?"

Han så lidt forbavset på mig og svarede derpå:

"Å, ja, rimeligvis! Men hvad vil så endelig de to eller tre hundrede kroner sige, som der højt regnet kan falde af til en løjtnant? Under det nuværende folkelige regime her i Danmark betragtes officererne jo som næsvise parasitter, der ikke gør for to skilling nytte, men kun suger på nationens marv! Man ønsker sikkert derfor også helst, at hele racen skulle dø ud, og det er vel grunden til, at vi premierløjtnanter ikke må gifte os, skønt vi kan stå i den charge lige til vi bliver 42 år."

Den sære blanding af resignation og ironi, der lå i grevens stemmeklang, gjorde et vist indtryk på mig: jo, der måtte upåtvivlelig være noget specielt i vejen med ham!

"De har ret," tog jeg atter ordet, "vi er her i Danmark ganske sikkert kommet ind på et farligt skråplan med hensyn til vore embedsmandslønninger og i det hele taget, hvad værdsættelsen af åndelig virksomhed angår! Det rent fysiske arbejde, det, der efterhånden mere og mere erstattes af maskinerne, er til syvende og sidst ikke nationens tyngdepunkt og bør derfor ikke lønnes så uforholdsmæssigt højt, som vi er i færd med at forlange her hos os; for lige så anerkendt loven om arbejdets fordeling er, lige så naturlig burde også loven om lønnens være det. Menneskets rent dyrisk-brutale kraft bringer ikke slægten en eneste fodsbred videre på fremskridtets vej, hvis den ikke styres og ledes af arbejdende hjerner!"

"Det, De siger," svarede greven smilende, "er en af de sandheder, der tager sig udmærket ud, når den doceres fra katedret, men som desværre nu om stunder ikke respekteres i det praktiske liv. Så snart noget sådant kommer under debat, har vi jo Gud være lovet en vis presse her hjemme, der straks forstår at forplumre alle retsbegreber. I gamle dage krøb man til væmmelse for kongens majestæt, nu smigrer man for tal-majestæten! Den hele forskel er, at man før trådte på os med laksko, nu tramper man os ned med transtøvler – hvad der er værst, bliver jo en smags sag!"

Igen blev der en pause, og da jeg indså, at jeg ikke heller her kom nogen vegne, tog jeg sagen over tværs og spurgte ganske ligefremt: "Sig mig, hr. greve, er der ikke noget, jeg kan hjælpe Dem med – et godt råd for eksempel, jeg kunne give Dem? Vi sidder jo her over for hinanden som mænd af ære, jeg betragter Dem som ven af mit hus, og så vel min datter som jeg selv sætter stor pris på Deres selskab i vort hjem! Jeg beder Dem derfor uden betænkning henvende Dem til mig som til en oprigtig ven, der af hjertet vil Dem vel!"

Den unge adelsmand så mig skarpt i øjnene; derpå svarede han langsomt og med eftertryk: "Jeg vil da tage Dem på ordet så meget hellere, som Deres velvilje mod mig er af aller største betydning i den sag, jeg er kommet for. Det er nemlig virkelig en hjertesag – mit højeste ønske er at vinde Deres frøken datters hånd!"

Dette frieri kom så uventet, at jeg helt fortumlet rejste mig op fra stolen. At Ethel ville få tilbedere i mængde havde jeg ikke noget øjeblik tvivlet på, for selv om hun havde været en aldeles ubemidlet ung pige, var hun såvel i henseende til ydre som til

begavelse så favoriseret af naturen, at alle mænd nødvendigvis måtte lægge mærke til hende; når hertil nu yderligere kom, at hun var eneste arving til en formue, om hvis størrelse der gik fabelagtige rygter, skulle jo bejlerne nok melde sig, men det forekom mig dog, at grev Schulin kunne have givet noget længere respit, inden han erklærede sig – hans hastværk var jo næsten som at falde med døren ind i huset! Jeg havde ventet en anmodning om pekuniær bistand, og så forlangte mennesket rent ud min datter til kone!

Greven syntes nøjagtigt at kunne følge hele min tankegang, men med den overlegne ro, der var ham egen, fortsatte han uden at lade sig forstyrre:

"Min optræden synes Dem måske uoverlagt eller rettere sagt rent ud drengeagtig, men det er den på ingen måde. Den slægt, jeg tilhører, har til devise "*Åbent visir*", og det valgsprog tror jeg nok, vi alle sætter en ære i ikke at gøre til skamme! Som jeg nylig hævdede, kan en mand i min stilling ikke gifte sig på sin gage alene, og når han derfor er aldeles uformuende, ja, tilmed lever under et vist økonomisk tryk, må han vælge sin hustru ud fra det synspunkt, at et hjem, hvor der findes daglig bekymring for udkommet, aldrig kan blive fuldt ud lykkeligt. At en mand gifter sig *alene* for pengenes skyld, kalder jeg lavt og usselt, men på den anden side er det en mands pligt ikke at gøre den kvinde ulykkelig, som han elsker. Jeg har, ærlig talt, før i livet truffet unge piger, som har fanget min sympati, men jeg har da straks fra første færd af bekæmpet enhver sådan vågnende stemning, fordi den kun førte ud i det vilde blå! Hvad frøken Ethel angår, stiller fremtidsmulighederne sig jo helt anderledes; jeg ved, at min følelse for hende er sand og oprigtig, lige som jeg på den

anden side smigrer mig med det håb, at jeg ikke har gjort noget ugunstigt indtryk på hende, men derfra tør man jo intet slutte, når talen gælder noget så afgørende som valget af en ægtefælle!"

"Ja," svarede jeg noget forlegen, "oprigtig talt tror jeg ikke, min datter endnu har mindste tanke om at forlove sig; hun er jo kun lige fyldt de atten år og skulle dog have lov til en lille tid at nyde ungdommen i frihed, før hun binder sig for hele livet!"

"Min mening er heller ingenlunde at gøre et så pludseligt og opsigtvækkende skridt, før jeg er sikker i min sag," indvendte greven, "og det kan kun såvel frøken Ethel som jeg blive ved nærmere at lære hinanden at kende!"

"Naturligvis," sagde jeg, "men hvad er da Deres egentlige hensigt med besøget her hos mig i dag?"

"Jo," vedblev han, "for det første følger jeg min devise, idet jeg åbent henvender mig til Dem og ikke søger at gå bag Deres ryg; men dernæst er det en nødvendighed for mig at vide, hvor vidt jeg ikke gør mig skyldig i et selvbedrag, når jeg går ud fra, at Deres datter nærer en vis interesse for min person; for et mislykket officielt kurmageri for ikke at tale om en kurv, ville være en skandale og blamé for mig i de kredse, jeg tilhører! Min anmodning til Dem er derfor, om De vil skaffe mig vished for, hvor vidt frøken Ethel ønsker at tage mod min ærbødige opvartning eller ikke – derefter skal jeg så loyalt vide at rette mig!"

"Min kære hr. greve," udbrød jeg, "for mit eget vedkommende kan jeg forsikre Dem, at jeg med glæde skal tage mod Dem som svigersøn; den fordelagtige mening, jeg altid har haft om Dem, er i højeste grad blevet bestyrket netop ved Deres optræden i dag! Deres ønske om at kende min datters sindelag er ikke

mere end billigt, men som sagt: selv aner jeg foreløbigt intet som helst, kun så meget kan jeg med sikkerhed indestå for, at Ethel absolut endnu *ikke* har gjort noget valg!"

"Allerede det er jo en stor beroligelse," gentog greven, "og Deres elskværdige svar giver mig yderligere mod, for den mand, der kun vinder en ung piges hjerte, men ikke tillige hendes forældres, kommer aldrig til at eje hende helt og ubeskåret – noget af hende *må* blive tilbage i det gamle hjem, hvor han intet har at gøre!"

"I så fald blev De ikke hjemløs," svarede jeg; "men for at blive ved sagen: hvis jeg skal kunne give Dem klar besked, er det nødvendigt, jeg taler rent ud til Ethel, omveje nytter ikke lige over for hende, dertil er hun for klog; at hun er Dem velvillig, det ved jeg, men hvor vidt hendes følelse er andet og mere end selskabeligt behag i at være sammen med en mand af Deres dannelse, får jeg lade stå hen!"

"Selvfølgelig giver jeg Dem fuldstændigt *carte blanche* i så henseende," indvilligede han, "kun beder jeg Dem udtrykkeligt pointere, hvad jeg her har sagt, nemlig at hverken Deres frøken datter eller jeg bør handle overilet – en mislykket forlovelse er uheldige karnevalsløjer, som jeg for min part ikke selv vil være med til og endnu mindre lokke en ung pige i, som jeg højagter og tilbyder mit ærlige navn!"

Der var noget djærvt og ægte mandigt over den smukke gardeofficer, således som han her stod for mig; jeg kunne næsten ikke tænke mig den mulighed, at *han* skulle bejle forgæves. Men den filosof er jo heldigvis endnu ikke født, som har kunnet forklare kærlighedens mysterium, for den dag, hemmeligheden blev røbet, måtte selve den store Eros dø!

"De skal endnu i dag få skriftligt svar fra mig," sluttede jeg, idet jeg fulgte grev Schulin til døren; "jeg håber, det bliver efter Deres ønske, men i hvert fald lover jeg, det skal blive overensstemmende med Deres devise!"

"Åbent visir!" sagde han smilende og gik. –

Jeg traf Ethel henslængt i gyngestolen, ivrigt studerende det sidst ankomne nummer af *New York Herald*, men ved min indtræden sprang hun hurtigt op og lagde bladet fra sig.

"Se se, er papa ikke på Børsen i dag?" udbrød hun overrasket; "det er da ellers nyt, som sjældent sker!"

"Jeg blev opholdt over tiden, og nu er det lovlig sent!" svarede jeg og tog plads.

Lidt efter tilføjede jeg:

"Der var en herre, som havde noget vigtigt at tale med mig om!"

"Så-å, lille papa … var det noget meget vigtigt?" frittede hun.

"Ja, ganske overordentlig vigtigt, tør jeg sige uden overdrivelse! Det er forresten grev Leonhard Schulin, jeg har haft besøg af på kontoret!"

"Ja, så … pengeforretninger!" indskød hun en smule drilsk, men på ingen måde ondskabsfuldt. "Nå, hvor mange af dine blanke Chicago-dollars havde så *han* brug for?"

"Det må Vorherre og han selv vide, jeg gør det ikke," fortsatte jeg i samme tone, som hun anslog, "det var nemlig slet ikke penge, han ville anmode mig om, men noget meget, uendelig meget vigtigere!"

"Altså alligevel en anmodning," blev hun ved lidt eftertænksomt, "men hvad kan dog det være, der er uendelig meget vigtigere for ham end penge her i denne verden – for han

er jo da både greve og officer og kammerjunker og ridder af Dannebrog samt – *last, not least* – højt anskrevet ved hoffet!"

"Du glemmer én væsentlig titulatur til, bedste Ethel – han er til dato også *ungkarl*!" indvendte jeg med eftertryk.

Hun blev pludselig rød, og det kæbskæggede udtryk i hendes ansigt gav plads for en vis kvindelig forlegenhed; men netop sådan var hun så smuk, som jeg syntes, jeg aldrig havde set hende før, og jeg indrømmede i mit stille sind, at den unge greve vel kunne bejle her med ærlig tanke uden at være fristet af guldet.

"Kort og godt, mit kære barn," sagde jeg endelig, "grev Schulin anholder om din hånd!"

Ethel havde vendt sig om; hun stod nu med ryggen mod mig og famlede ved nogle nipsgenstande på etagéren, mens jeg gav hende god tid til at overveje. Der herskede i nogle minutter en så lydløs stilhed i værelset, at jeg kunne høre mit eget lommeur dikke i vesten.

Men tavsheden måtte jo en gang brydes, og det faldt i min lod at genoptage samtalen.

"Som den mand af ære, han er," sagde jeg endelig, "ønskede grev Schulin ikke at nærme sig dig på nogen fortroligere måde uden med mit vidende og minde. Han har nobelt og uden omsvøb lagt sine kort på bordet og blandt andet erklæret, at han, så langt fra at besidde formue, tværtimod tvunget af forholdene havde pådraget sig en del gæld …"

Nu drejede Ethel lynsnart ansigtet om mod mig; det forlegent-blufærdige forsvandt som ved et trylleslag og veg for et harmedirrende minespil.

"Jeg forstår det så godt," afbrød hun skarpt og næsten snappede efter vejret, "han har gæld, som du skal betale; men naturligvis er det langt under hans højadelige værdighed at *låne* pengene af dig! Nå, du er jo børsmand – altså foreslår han en handel, og den går simpelt hen ud på, at han sælger mig en grevindetitel mod at du til gengæld foreløbig hjælper ham over vanskelighederne og senere indsætter ham til universalarving af dine formodede millioner!"

Det var min datter, der talte; hun havde ret til at sige sin mening rent ud til sin fader, især i en sag, der først og fremmest angik hende selv, men hun havde ikke ret til at håne en brav mand bag hans ryg og sin fader lige op i øjnene.

Uden at svare gik jeg hen i hjørnet af stuen til en gueridon, hvorpå der stod en køler med iscrême-sodavand; jeg skænkede et glas helt fuldt, som jeg rakte hende, idet jeg sagde:

"Når du har drukket det langsomt ud, vil jeg anmode dig om at tage plads og høre efter, hvad jeg har at forklare dig!"

Noget forbløffet-overrasket tog hun mod glasset, og da hun havde tømt det i ganske små bitte drag, lod hun sig glide ned i chaiselongen lige over for mig.

"Papa ønskede at gøre mig en meddelelse?" bemærkede hun mopset.

"Nå, ja, du kan gerne kalde det en meddelelse," gentog jeg, "og jeg vil da tillade mig at meddele dig, at de ord, du nylig sagde, var langt fra taktfulde, langt fra det svar, en ung pige burde give, når en agtet mand lægger sin hele fremtid i hendes hånd."

Hun stirrede lidt usikkert på mig, og jeg vedblev:

"Du kan vel forstå, at du har din fulde frihed til at vælge og vrage! Det kunne aldrig falde mig ind at råde dig til at gifte dig med en mand, du ikke syntes om, hvor imod jeg vel kunne føle det som min pligt at nedlægge mit motiverede veto, hvis den, du valgte, absolut var mig imod som svigersøn. Hvad nu grev Schulin angår, har han sikkert ikke blot en nobel karakter, men tillige er han et dygtigt, begavet og fint dannet menneske. Han er vel ikke i besiddelse af nogen formue, der svarer til hans klingende navn, men det gør jo her slet intet til sagen, hvis ellers alt det andet, han har at byde sin hustru, kunne gøre dig lykkelig. Men, hvorom alting er: en sådan bejler afviser man ikke ved hånligt at smække døren i for næsen af ham, når han har banket på, og siden bagtale ham som en tigger og gemen plattenslager!"

Mens jeg talte, havde Ethel i tanker taget en højrød italiensk ranunkel fra en nærstående vase; hun plukkede nu blomsten i stykker blad for blad, idet hun svarede:

"Gør mig ikke uret, kære papa, når jeg til at begynde med forsikrer dig, at jeg aldrig, hører du *aldrig*, gifter mig med en fattig mand, selv om jeg var forelsket i ham til vanvid! Og hvad dernæst en greve, hertug eller fyrste angår, så har jeg besluttet her at forholde mig lige så afvisende. Og kan det undre dig? Jeg har jo der ovre i Amerika set, hvordan de rige unge piger én for én lader sig lokke i ægteskabsfælden af samvittighedsløse friere med anerækker så himmelstræbende som Wellington-fyrren på Sierra Nevada – hvor dyrt, hvor bittert må de ikke hele livet igennem undgælde for deres tåbelige forfængelighed!"

"Skønt der naturligvis er megen fornuft i, hvad du dér siger," indvendte jeg, "så vil jeg dog protestere, når du skærer alle

uformuende mænd over én kam! Du synes at nære den mærkværdige anskuelse, at fordi en slyngelagtig hertug af Lancaster eller en forgældet greve af Saint-Germain har bedraget et par amerikanske misser, så skal også en brav dansk adelsmand absolut fare med falskhed i sit skjold!"

"Og tror du da," svarede hun, "at grev Schulin havde anholdt om min hånd, hvis jeg havde været en fattig pige?"

"Nej," indrømmede jeg, "det tror jeg ikke, han havde gjort – ganske simpelt fordi han i så fald ikke kunne have giftet sig med dig! Selv om han syntes nok så godt om dig, måtte han af hensyn til sin sociale stilling have resigneret! Du ved, at jeg langt fra er nogen snob, men adelskabet er nu en gang en institution, som består her i Europa med århundredernes aldershævd, og dets medlemmer har adskillige forrettigheder, der kommer dem til gode, når de er rige, men bliver en byrde, hvis de er fattige! Hostrup har et sted i sine komedier kaldt adelskabet en *duft*; replikken lyder ganske pudsigt og tager da også altid klap særlig fra galleriet, men det mest komiske ved den, det, den gode digter slet ikke selv har tænkt sig, er, at definitionen nærmere betragtet på sin vis kan være rigtig. Vi, der lever i darwinismens tidsalder, kender jo teorien om arternes udvikling i hele plante- og dyreverdenen … nå, vi mennesker er såmænd akkurat den samme lov underkastede. Selvfølgelig skal man se bort fra enkelte mislykkede individer – den slags findes jo i enhver stand og enhver familie – men som helhed har adelen ved gennem de mange slægtled at være opdraget under særligt gunstige sociale forhold fået en vis nedarvet evne til at repræsentere det fint dannede, taktfulde menneske her i samfundet, en evne, som bondens eller

arbejderens barn kun ganske undtagelsesvis er født med og næsten aldrig kan tilegne sig helt! Lad så være, at mange af disse herrer grever og baroner i åndelig henseende kun er som hule figurer af *papier mâché*, man kan stikke en stok tværs igennem – den ydre, elegant polerede skal har de, derom kan ikke tvistes!"

"Ja, så, kære papa," indskød Ethel ironisk, "og sådan en lille, pæn mand af *papier mâché* er det, du har i sinde at forære mig? Jeg er dig meget forbunden for din gode hensigt, men du skal ingen ulejlighed gøre dig! Som pynt i en salon eller balsal kan disse figurer jo virke yderst dekorativt, men jeg synes oprigtig talt ikke, de egner sig til ægtemænd! Du tænkte måske, vi kunne lade ham plombere indvendig med guld, så folk ikke mærkede, hvor hul han var, når de bankede med knoen på ham?"

"Undskyld, bedste Ethel," afbrød jeg, "grev Schulin er netop *ikke* sådan en opstadset dukke, i så fald havde jeg ikke ofret hele hans frieri en tanke; han er tværtimod en af de unge mænd, som jeg tror kunne gøre en hustru lykkelig! Dog, det bliver nu din egen sag, men i hvert fald: et svar må vi give ham!"

"Naturligvis," vedblev hun, "det kræver jo den simpleste høflighed, men da *du* lader til at kende ham betydeligt bedre, end jeg har den ære at gøre, og det desuden er dig, han har henvendt sig til, overlader jeg denne formalitet ganske til din diplomatiske pen eller tunge! Hovedsagen for mig er kun, at det bliver et klart og tydeligt *nej* – hører du, lille papa: hvis du svarer skriftligt, så sæt endelig tre tykke streger under ordet *nej*!"

"Endnu til slutning blot et eneste spørgsmål," sagde jeg, "hvad har du i grunden mod denne elskværdige grev Schulin?"

"Jeg har hverken noget for eller noget imod ham," svarede hun roligt, "han er mig fuldstændigt ligegyldig! Gud bevares, al respekt for manden som greve, kammerjunker, officer i garden og ridder af Dannebrog p.p., men som ægteskabskandidat for min ringhed: absolut nej! Og selv om jeg havde haft en nok så stærk faible for ham – ja, jeg siger dig det på forhånd ærligt, papa: du vil aldrig få mig at se som grevinde eller baronesse! Vort guld er for lødigt til at opforgylde rustne adelskroner med, og jeg *vil* ikke hele resten af mit liv nages af den pinefulde tanke, at jeg har *købt* min mand samt hans kærlighed! Du har fortalt mig om, hvordan din velstillede familie sparkede til dig, da du var fattig, og jeg selv har set, hvordan de nu slesker for dig, da du er rig; begge dele er hæsligt, men det sidste måske endda det modbydeligste! Den slags bitre erfaringer har vel jeg ikke kunnet gøre, men som et ægte barn af dollarnes land ved jeg, at den rige ikke tør stole på et eneste menneske – alle kryber de om guldkalven, alle sælger de sig enten helt eller halvt! Det er guldets forbandelse!"

"Ja, så bliver der jo ikke videre at forhandle om den sag," sluttede jeg, "det er altså et definitivt afslag, jeg har at give greven!"

"Ja, på *frieriet* naturligvis," svarede hun og lagde sin lille fine hånd på min arm. "Men," føjede hun til, og stemmen blev pludseligt indtrængende blød, "kunne du ikke på en eller anden måde hjælpe den unge greve … Du forstår mig nok: sådan ordne lidt på hans affærer, hvis han er i forlegenhed … det gør du, kære papa, ikke sandt, når jeg beder dig om det! Jeg benægter jo ingenlunde den mulighed, at han kan være ærlig og anholder

om min hånd for selve min persons skyld – men jeg *tror* det bare ikke!" – –

Umiddelbart efter denne samtale, sad jeg ved mit skrivebord og asede med et svar til grev Schulin; jeg gjorde her den opdagelse, at de breve, man ikke enten kan diktere sin sekretær eller lade ham helt koncipere på egen hånd, i grunden er de aller vanskeligste at sætte i nogenlunde tilfredsstillende stil.

6

"Som jeg hører," udbrød Ethel pludselig en morgen, vi sad alene ved frokostbordet, "skal din sekretær, hr. Herløv, om en tre måneders tid op til sin juridiske embedseksamen?"

"Ja, han har selv fortalt mig det," svarede jeg, "og det glæder mig meget, at han allerede nu er nået så vidt; jeg er overbevist om, han får nok en god karakter!"

"Uden tvivl gør han det," vedblev hun, "han er jo et lyst hoved og tilmed flittig – han er, rent ud sagt, næsten alt for eksemplarisk af et ungt menneske at være."

"Ret beset finder du måske, han burde begå nogle små ubesindigheder en gang imellem?" supplerede jeg spøgende. "Men trøst dig, det kan han jo så brillant besørge på egen hånd i al hemmelighed, uden at vi to aner det mindste om det!"

"Å, nej, det falder han ganske bestemt ikke på," protesterede hun, "han er åbenbart en af dem, der vil ikke blot målet men også vejen! – Årsagen til min bemærkning er simpelt hen, at jeg synes, han i den senere tid ser noget overanstrengt ud – tror du ikke, det bliver ham for meget samtidig at afslutte sine eksamensstudier og føre din korrespondance?"

"Ja, hvad mener du egentlig?" spurgte jeg.

"Man bør ikke sætte sig op at ride på den hest, der i forvejen trækker et tungt læs!" vedblev hun. "Måske trykker han sig ved at bede om dispensation i de resterende måneder, men så burde du selv tilbyde ham det; han kan jo træde ind igen, så snart katastrofen vel er overstået!"

"Du har ret," svarede jeg noget beskæmmet, "det er også utilladelig egoistisk af mig at lægge så stærkt beslag på hans kostbare tid! Men hvor får jeg en dygtig substitut fra sådan på en studs?"

"Det er jo i alt væsentligt kun engelsk og fransk korrespondance, du har," gentog hun; "i begge de to sprog er jeg, som du ved, fuldstændigt hjemme, så hvis det kun gælder diktat eller affattelse af ganske almindelige breve, kan jeg godt påtage mig arbejdet! Jeg keder mig tit ganske forskrækkeligt og føler lyst til at bestille noget nyttigt!"

"Men du er jo rent ud sagt en rigtig fornuftig pige, Ethel!" udbrød jeg glad overrasket.

"Tak for komplimenten, papa!" lo hun, "den var for resten ikke ubetinget smigrende, eftersom forudsætningen jo må være, at du hidtil har anset mig for meget ufornuftig! Men det lader vi nu stå hen; hovedsagen er, at jeg altså overtager posten som din sekretær med to hundrede kroners gage om måneden!"

"Nej, stop lidt, min bedste Ethel," indvendte jeg, "en foreløbig stedfortræder må altid dele gagen halvt med den, der fungeres for, det er en gammel anerkendt vedtægt – følgelig får du kun de hundrede og Herløv de andre hundrede kroner; for du vil dog ikke forlange, at jeg skal betale to sekretærer, når jeg blot har brug for én?"

"På ingen måde," svarede hun, "men jeg er overbevist om, at hr. Herløv ved sit stilfærdige og beskedne levned nu har lagt så meget til side, at han sagtens kan klare sig de par måneder! Det er simpel retfærdighed, at den, der arbejder, også bør have lønnen; til dato har jeg endnu aldrig tjent noget, og jeg glæder mig så ubeskriveligt til at kunne bruge *mine egne* penge!"

"Nå, hvad det angår, skal jeg heller ikke tage den glæde fra dig," sagde jeg; "altså bliver det en aftale, at du får den fulde gage udbetalt – skønt det i grunden er for meget. En student, der er så nær ved at absolvere sin eksamen, fortjener absolut mere end en pur ung pige, som aldeles mangler juridiske kundskaber!"

"Så er til gengæld jeg dygtigere i sprogene," riposterede hun, "det kan gå lige op! Men," føjede hun til, "sagen er ikke uddebatteret endnu! Så vidt jeg med min ufuldkomne kvindehjerne kan forstå, har du overtaget rollen som hr. Herløvs gode genius, og det skulle derfor meget undre mig, om du ikke foruden at lønne mig også holdt *ham* skadesløs!"

"Ja, bedste Ethel,"svarede jeg, "det er unægtelig min bestemte hensigt; hvad skulle ellers han og hans moder leve af i næste fjerdingår?"

"Men kan du dog ikke begribe, lille papa," ligesom surmulede hun, "så tjener jeg jo i virkeligheden slet ikke noget, og dermed taber jeg al lysten til at arbejde! Med rene ord: du må slet ikke give ham noget!"

"Jeg forstår dig aldeles ikke, Ethel," udbrød jeg alvorligt, "kunne du bringe over dit hjerte at lade ham stå uden en håndsrækning netop i den anstrengende tid, da han skulle være fri for alle den slags bekymringer? Hvad nytter det, man bjerger en skibbruden fra vraget, når man bag efter slipper ham hjælpeløs midt i strandbrændingen!"

"Han bliver *ikke* hjælpeløs," svarede hun, "han har sammensparet sig, hvad han skal bruge, det er jeg overbevist om! Og i værste fald, hvis han virkelig trængte til

understøttelse, ville han uden tvivl henvende sig til dig, vær du kun ganske rolig i så henseende – men han kommer ikke!"

"Nej, han kommer ikke," indrømmede jeg på en gang vred og bedrøvet, "han har *sin* æresfølelse, kan du stole på; og hvis han hørte vor samtale her, ville han føle stikket af den bitre brod, du ikke kender, nemlig armodens! Stakkels Ethel, er du da helt uden hjerte – er det også en af guldets forbandelser?"

"Man behøver vel ikke altid at stå med sit gode hjerte på en præsentérbakke," svarede hun; "hvad jeg forlanger er ret og billigt, set fra mit synspunkt! Du demonstrerede før om hans æresfølelse – nå, må det ikke netop være ham en stolt følelse, at han tager sin eksamen for de penge, han selv har tjent og ikke får som almisse af dig?"

"Du tager højligt fejl," svarede jeg skarpt, "en sådan understøttelse er *ikke* almisse, det er en gave, der i lige grad ærer giveren og modtageren, når den falder på rette sted – og det gør den her! Men for øvrigt skulle jeg vel mene, at jeg har lov til at gøre ved mit, hvad jeg vil!"

"Gud bevares, papa," tog hun ordet, "forivre dig endelig ikke! Det være langt fra min tanke at ville sulte hverken ham eller hans moder ud! Du kender jo privat direktøren for "Bikuben" … nå, godt! Gør mig så den tjeneste at gå op til ham og konfidentielt spørge ham om sparebogen nr. 14.735; han vil da lige så konfidentielt betro dig, at dens indehaver er stud. jur. Henrik Herløv og dens pålydende 1540 kroner!"

"Men hvor i al verden ved du dog det fra?" udbrød jeg forbavset.

Hun sendte mig et triumferende øjekast og vedblev:

"Den vise Salomon har jo selv sagt, at kvindens veje er usporlige! Spørg mig derfor ikke om, hvorfra jeg ved det, men overbevis dig ganske simpelt om, at jeg taler sandt! Altså: et ungt menneske, der har en sådan sparebog at hæve af, lider foreløbig ikke nød, det kan vi snart blive enige om! Føler du derfor absolut inspiration til at hjælpe, så opsøg andre – der findes såmænd trængende nok, for, som skrevet står: de fattige haver I altid hos eder!"

"Du er jo næsten lige så veltalende en advokat som Shakespeares Portia," indskød jeg.

"Nå, ja," svarede hun, "i hvert fald er mit ræsonnement sikkert fuldt så holdbart som bemeldte dames æstetiske deklamationer! Men da jeg altså nu har påvist, at hr. Herløv med største lethed kan klare sig selv, håber jeg også, du går ind på mit forlangende. Hvorfor tvinge den unge mand til at stavre afsted med krykker, når han har raske ben at gå på? Og hvorfor nægte mig glæden over den bevidsthed, at jeg ved mit arbejde virkelig tjener den sum, der før er vandret ud af din kasse og ned i sekretærens lomme? Senere hen, når han lykkeligt og vel har taget sin eksamen med ære, er det jo altid tids nok at give ham en opmuntringspræmie, som du for min skyld må gøre så stor, du lyster! Men det siger jeg dig i forvejen, papa, at et ord her skal være et ord; når du højtideligt lover mig ikke at hjælpe ham hverken direkte eller indirekte, så *skal* du også holde det! Til gengæld skal jeg vise dig, hvad jeg duer til, og du kan tro, vi skal nok få et hyggeligt samarbejde med hinanden på kontoret!"

"Lad gå da," sluttede jeg efter et par øjeblikkes betænkning, "jeg indvilliger i dine betingelser, men vel at mærke kun for så vidt din opgivelse stemmer, og han faktisk har disse 1540 kr. i

sin sparebog; i modsat tilfælde forbeholder jeg mig naturligvis frie hænder til at yde ham al nødvendig pekuniær støtte!"

"Selvfølgelig," indrømmede hun, "hvor forudsætningerne brister, gælder ingen kontrakt – så megen jura kan jeg dog!"

På dette grundlag kom vi da endelig overens og aftalen blev, at jeg skulle sige Henrik op, så snart jeg havde overtydet mig om, at han virkelig havde bemeldte sum stående disponibel i "Bikuben". Jeg føjede mig altså efter Ethels vilje, dog ikke således, som en svag fader underkaster sig alle et forkælet barns luner, men fordi jeg i virkeligheden måtte give hende ret i den maksime, at hvert menneske, der på nogen måde kan, selv bør være sin egen lykkes smed!

Ved personlig henvendelse hos direktøren fik jeg da næste dag fuld vished om, at Ethels opgivelse stemte til punkt og prikke, hvad Herløvs formueforhold angik; kun undrede det mig i høj grad, hvorfra hun havde denne viden, for det blev mig udtrykkelig betydet, at den slags oplysninger ellers absolut ikke gaves uvedkommende; men på mit senere lejlighedsvise spørgsmål om det havde hun kun et drilagtigt smil til svar. – –

Straks ved Henriks indtræden til den sædvanlige tid, overbeviste jeg mig om, at han virkelig så særdeles anstrengt ud; Ethels blik havde ikke skuffet hende og jeg undrede mig over, at jeg ikke selv tidligere var blevet opmærksom på det. Hans teint var bleg, som den kan blive af stadig nattevågen og mangel på tilstrækkelig søvn, ansigtstrækkene slappe og alle bevægelserne kendeligt nervøse. Imidlertid beholdt jeg naturligvis mine iagttagelser for mig selv og vi arbejdede som sædvanlig sammen hele kontortiden. Først da det sidste brev var ekspederet og han gjorde sig rede til opbrud, tog jeg ordet.

"Hør, min unge ven," sagde jeg, "Deres eksamenslæsning må sikkert nu og i de følgende måneder lægge beslag på al Deres tid! Jeg har derfor tænkt på, om det ikke bliver Dem for meget samtidigt også at føre min korrespondance? Ja, det er ikke Deres afsked, jeg bebuder Dem, men jeg mener, det var bedst, De udelukkende ofrede Dem til juraen og jeg foreløbigt tog en anden brevskriver."

"Jeg nægter ikke," svarede han på sin åbne, ærlige måde, "at sådan et arrangement ville være mig en stor lettelse, jeg har kun så nødigt villet sige det! Dels var jeg bange for, at en stedfortræder ikke skulle udføre arbejdet med tilstrækkelig interesse, og dels frygtede jeg oprigtig talt, han kunne forsøge at gøre mig overflødig!"

"Vær kun ikke bange i nogen henseende," vedblev jeg, "De kender mig vel nok nu til at vide, at jeg i hvert fald er en mand af ord! Deres plads her står dem åben på de gamle betingelser, hvordan end udfaldet af eksamen bliver, og en substitut har jeg allerede!"

"Tør det være mig tilladt at spørge, hvem han er," udbrød Henrik, "jeg tænkte kun, om jeg muligvis kendte ham? Det er jo nemlig ikke sjældent, at der foreligger breve, hvis indhold må holdes strengt hemmeligt! Det gælder ofte om hundrede tusinder, og et ungt menneske kan så tit være letsindig – han kunne for eksempel selv have forbindelse med en eller anden udenlandsk bank ..."

"Det er for det første ingen *han*, men en *hun*," afbrød jeg smilende, "og hvad pålideligheden angår, føler jeg mig fuldstændig rolig; Deres foreløbige stedfortræder er nemlig ingen anden end min egen datter."

Henriks blege ansigt blussede op i en pludselig rødme.

"Frøken Ethel," stammede han, "er det muligt – vil frøken Ethel være Deres sekretær?"

"Ja, hun har selv af egen drift tilbudt sin tjeneste på de samme vilkår, De arbejder under," fortsatte jeg; "jeg kan se, det overrasker Dem lige så meget, som det overraskede mig! Hun er oven i købet parat til at begynde i morgen den dag, så hvis De ønsker, kan De få fri med det samme!"

"Jeg kan kun ikke komme mig af min forbavselse," sagde han, "hvordan kunne dog frøken Ethel finde på den idé? Hun måtte altså vide, at jeg skulle op til eksamen?"

"Naturligvis gjorde hun det," svarede jeg, "i går ved frokostbordet faldt talen på, at De vist måtte have brug for al Deres tid til studierne; vi havde begge lagt mærke til, at overanstrengelsen tog lidt på Deres gode udseende – og så var det, hun kom med sit forslag!"

"Tør jeg bede Dem bringe frøken Ethel min oprigtigste tak, fordi hun har tænkt på mig med så stor hensynsfuldhed," sagde Henrik; "de timer, jeg nu får yderligere til rådighed, vil være af allerstørste betydning for hele min fremtid! Og må jeg frem for alt takke Dem selv for … for …"

"For godt medarbejderskab i de forløbne år, lille Herløv!" supplerede jeg muntert. "Hvorfor tage det så højtideligt – tre måneder er da kun en lille del af evigheden! For øvrigt håber jeg også at se Dem i mellemtiden, der behøver dog ikke at gro græs på vejen mellem os, fordi De ikke hver dag passerer den! Og endelig … hvis det skulle skorte for Dem i en eller anden henseende …"

Jeg stoppede uvilkårligt op ved at møde hans blik, der tindrede af noget på en gang så inderligt hengivent og glad selvbevidst.

"Nej," svarede han afværgende, "jeg har rigeligt, hvad vi behøver, både moder og jeg, for jeg har længe været betænkt på, at denne standsning i arbejdet måtte indtræffe! Et andet er, at det, jeg har sparet sammen, har jeg alene som følge af Deres ubegribelige godhed mod mig!"

"Lad os ikke tale om det," afbrød jeg; "var ikke De blevet min sekretær, havde jeg fået en anden, der rimeligvis langt fra havde været så pålidelig og pligtopfyldende som De! Altså begynder Deres eksamensferie fra i dag – hvor længe den skal vare, må De selv bestemme, for jeg er naturligvis ikke så barbarisk, at jeg straks vil spænde Dem i selen, så snart professorerne slipper dem fri! Vejen her ud kender De, og Deres plads her står Dem som sagt altid åben – dermed på glædeligt gensyn, Henrik Herløv!"

7

Ikke uden en vis spænding så jeg næste eftermiddag Ethel træde ind på mit kontor. Hun havde ligefrem iført sig en slags arbejdsdragt med snævre ærmer, der forresten klædte hende nydeligt, og hendes mine udtrykte et så værdigt væsen, at jeg måtte gøre vold på mig selv for at bevare alvoren, da hun tog plads på den høje stol foran skrivepulten. Af et lille medbragt etui fremtog hun penneholder samt en pen, hun først omhyggeligt prøvede på neglen; derpå drejede hun ansigtet halvt om mod mig og gav et nik.

"Så, papa, nu er jeg parat til at begynde!" sagde hun.

Jeg dikterede et engelsk brev til bankhuset John Hawkins & Co. i Singapore, mens jeg efter min sædvane slentrede op og ned ad gulvet.

"Lad mig så se, hvordan det tager sig ud?" tilføjede jeg, da jeg havde sluttet.

Hun rakte mig papiret, og til min forbavselse så jeg, at det slet ikke var hendes sædvanlige fine dameskrift, jeg kendte så godt, men en fuldstændig rutineret kontorhånd, hun præsterede.

"Hvad skal det betyde?" spurgte jeg, "har du forandret håndskrift?"

"Å, nej," svarede hun, "ikke i min private korrespondance, men jeg har i den sidste tid øvet mig i at skrive som forretningsmand, det tager sig bedst ud for en sekretær."

Det var mig påfaldende, hvor bogstaverne og hele svinget lignede Henrik Herløvs; hun måtte åbenbart have brugt nogle af hans kladder til forskrift, og tillige måtte hun have øvet sig både temmelig længe og meget flittigt. Altså var hendes overtagelse af hans arbejde ikke nogen pludselig flyvegrille, men en grundigt overvejet beslutning.

"Kan det passere?" spurgte hun kort.

"Ja, min kompliment, bedste Ethel," svarede jeg, "det er endogså særdeles tilfredsstillende – ganske som om Herløv havde skrevet det! De herrer Hawkins & Co. vil overhovedet slet ikke lægge mærke til, at jeg har fået en ny sekretær!"

"Alle kontoristers håndskrifter ligner jo hinanden på en prik, de er uden spor af karakter og individualitet," forsikrede hun lidt affejende. "Skal jeg så konvolutere brevet og skrive adressen uden på?" –

Jo længere tid, vi arbejdede sammen uge efter uge, i desto højere grad måtte jeg beundre Ethels akkuratesse og omtanke; hun kunne åbenbart med største lethed selv have tjent sit udkomme, hvis ikke skæbnen havde givet hende guldets gave på vuggen. Særlig var de breve, hun konciperede på egen hånd, ofte ligefrem små stilistiske mesterværker, hvad klarhed i tanken angik; med ganske få linjer vidste hun at ramme sømmet på hovedet, så ingen som helst misforståelse var mulig. Men når jeg udtalte mig anerkendende over for hende, kunne hun næsten blive halvt fornærmet og for eksempel udbryde:

"Tør jeg spørge: roste du også hr. Herløv sådan, hver gang, han gjorde noget, der ikke var forkert?"

Og når jeg da overensstemmende med sandheden måtte svare benægtende på dette, tilføjede hun utålmodigt:

"Nå, men herre Gud, jeg får jo ganske den samme løn, du giver ham, hvorfor da gøre forskel, hvad rosen angår? Vi kvinder er virkelig ikke alle sammen så barnagtige, som mændene tror!"

Sådan var Ethel i kontortimerne; ingen udenforstående skulle ane, at det var fader og datter, som her arbejdede sammen, så afmålt men tillige korrekt opførte hun sig. Den øvrige tid af dagen derimod var hun ganske den samme som før og gjorde fordring på alle et forkælet eneste barns rettigheder. Spillede hun komedie med mig, måtte hun have indstuderet rollen som sekretær med næsten utænkelig konsekvens til de mindste enkeltheder, for hvor nøje jeg end iagttog hende, faldt hun ikke ud af den et eneste øjeblik.

Den sværeste prøve, jeg satte hendes standhaftighed på, var vist nok følgende: en af mine nevøer, en topmålt klovn, men meget velhavende og i god stilling, havde anmodet mig om hendes hånd; skrivelsen var affattet i så komisk-bombastiske udtryk, at det kunne have fået den alvorligste dommer til at le højt i retten. Dette frierbrev anbragte jeg midt i bunken af de temmelig ligegyldige meddelelser, Ethel selv skulle besvare uden min diktat. Da hun nåede til *corpus delicti*, løb hun det hurtigt igennem uden at fortrække en mine, hvorefter hun roligt skød det til side og gav sig i lag med det næste i rækken.

"Jeg synes, der var et brev, du glemte at svare på?" bemærkede jeg.

"Ja, det er privat og angår ikke forretningerne," oplyste hun tørt, "det må vente til siden, når vi er inde hos os selv!"

På denne måde levede vi så at sige et slags dobbelt samliv med hinanden; det ene øjeblik agerede vi fader og datter under de hyggeligste familieforhold, for i det næste at optræde som stive alvorsfolk på kontoret, hvor al uvedkommende spøg var frabedt; men unægtelig havde de vekslende situationer noget vist pikant ved sig, der brød dagens ensformighed.

En morgen ved postens komme lagde jeg mærke til, at en af kuverterne var med Henrik Herløvs udskrift. Jeg åbnede brevet i den tanke, at det dog måske kunne være et lille suk i nøden, som jeg alene turde høre, men tværtimod indeholdt det blot en fornøjelig meddelelse om, at censuren over de skriftlige opgaver til juridisk embedseksamen nu var faldet, og det med et så smukt resultat for hans vedkommende, at selve professor Matzen i alles påhør havde sagt ham nogle anerkendende ord.

Ufortøvet skyndte jeg mig ind til Ethel for at fortælle hende den glædelige nyhed, men hun lod ikke til at blive en smule overrasket, meget mere undrede hun sig tilmed over mit animerede udseende og spurgte:

"Havde du da ventet, det var gået ham dårligt?"

"Nej, naturligvis ikke," svarede jeg helt ærgerlig, "men der gives dog ved hver eksamen *noget*, som hedder held og uheld – eller hvad man nu vil kalde det!"

"Å," indvendte hun, "er man virkelig solidt funderet, hvad kundskaberne angår, har det ikke noget videre at betyde, men for dem, hvis kundskaber er som oaser i ørkenen, gælder det jo rigtigt nok om, at professoren netop dumper ned i en af oaserne med sine spørgsmål!"

Ethel blev altid utålelig, når talen faldt på stakkels Henrik Herløv; jeg forstod hende slet ikke. På italiensrejsen havde hun

jo lige frem beundret ham, og siden den tid var han dog i mine erfarne øjne stedse blevet et bravere og dygtigere menneske, men ikke desto mindre – efter hendes definitive hjemkomst fra Paris, var han så langt fra i kridthuset hos hende, at hun tværtimod greb enhver lejlighed til at hakke på ham; det syntes, som de to fuldstændigt havde byttet roller; for nu skulle guderne vide, at han var beskeden nok i sin optræden over for hende! –

Den første i hver måned udbetalte jeg regelmæssigt Ethel de stipulerede to hundrede kroner, og dette havde gentaget sig tre gange; vi begyndte nu på fjerde måned, men da jeg atter lagde beløbet på hendes pult, leverede hun det tilbage.

"Om en uges tid er hr. Herløv færdig med eksamen og melder sig igen til tjeneste," sagde hun, "de par dage kan jeg vel nok vikariere gratis for ham, så smålig er jeg da heller ikke! Det kunne jo vel tænkes, han har fået en smule ebbe i sparekassen – og desuden har nu jeg tjent tilstrækkeligt!"

"Ja, hvad bruger du egentlig alle de penge til?" spurgte jeg.

"Om forladelse, papa, det er utidig indiskretion over for sin sekretær," svarede hun; "pengene er jo ærligt og redeligt mine egne, og i hvert fald hører dette spørgsmål hjemme i dagligstuen og ikke på kontoret – forresten *har* jeg slet ikke givet dem ud endnu!" –

Den januardag klokken to, da Henrik Herløv som nybagt *candidatus juris* trådte ned ad universitetets stentrappe, spadserede jeg over Frue Plads og mødte ham. Vort møde var ikke tilfældigt, for jeg *ville* være den første, der ønskede ham til lykke. Dette var mig ikke blot en glæde men også en dyb trang, en inderlig følelse af pligt mod hans faders minde.

Hvorfor havde jeg dog aldrig sagt ham, hvad det var for et usynligt bånd, der knyttede ham til mig? Hvorfor havde jeg ikke heller fortalt min datter det mindste om det – hun ville da måske have set på ham med mildere øjne? Og hvorfor endelig havde jeg aldrig opsøgt hans moder, trøstet hende i hendes enkestand og glædet hende med de utallige småtræk, som jeg alene kendte fra vor kære hensovedes barndom og tidligste ungdom?

Når vi mennesker således begynder at pine os selv med det ene *hvorfor* efter det andet, kan vi næsten altid være overbevist om, at vi, i hvert fald delvis, har uret! Ganske vist – jeg havde været, hvad man kalder god mod Henrik Herløv, jeg havde jo også indirekte hjulpet hans moder, men hjælpen var kommet som fra en fremmed, der tilfældigt slog ned her og ikke et hvilket som helst andet sted! Jeg havde sikkert tillige vist mig noget overlegen i forholdet og ladet *det* gå for gave, der i virkeligheden kun var skyldig afbetaling på gammel gæld; for gæld kan også stiftes på anden vis end just ved penge!

Alle disse tanker havde krydset gennem min hjerne hin januardag, jeg gik og ventede på Henrik, og da han endelig kom til syne, var jeg lige vidt i mine overvejelser.

Han blev åbenbart højlig overrasket ved at se mig og standsede ligesom med et pludseligt ryk, for han var i stærk fart. Efter at have trykket hans hånd og lykønsket ham hjerteligt til det fine *laud*, spurgte jeg:

"De er sagtens en smule skakmat, har De ikke lyst til at drikke et ekstra godt glas vin med mig oven på anstrengelserne?"

Hans blik blev næsten bønligt undskyldende. "Jeg må skynde mig hjem til mor," svarede han, "men om en time skulle det være mig så overordentlig kært … jeg håber ikke …"

"Nej, naturligvis, min unge ven," afbrød jeg hurtigt og helt beskæmmet, "*hun* bør sandelig ikke vente et eneste overflødigt øjeblik på det glade budskab! Så træffes vi klokken tre på Bristol!" – –

"Nå, det kan man kalde præcist," sagde jeg, da Henrik trådte ind i cafeen på slaget tre.

"Å, jeg skulle jo skamme mig, hvis jeg ikke passede tiden nøjagtigt nu, især over for Dem," svarede han henrykt; "hvor gavmild De end ellers har været mod mig, så må jeg tilstå – den overraskelse havde jeg dog ikke ventet!"

"Hvad sigter De til?" spurgte jeg uden at forstå ham.

Han trak et kostbart guldur med vedhængende kæde op af vestelommen.

"Hvem andre end De kan have sendt mig en sådan eksamensgave?" vedblev han, "og det er kommet netop nu i formiddags, mens jeg var på universitetet!"

"Denne gang tager De dog fejl, bedste Herløv," indvendte jeg, "uret er *ikke* fra mig – jeg har ikke mindste finger med i spillet der!"

Han smilede vantro.

"Vil De virkelig have mig lidt til bedste," udbrød han, "eller er det min hjertelige tak, De ikke bryder Dem om?"

"Ingen af delene er tilfældet," svarede jeg; "naturligvis har også jeg tænkt at berede dem en lille glæde i dagens anledning, men langt fra på sådan en hemmelighedsfuld måde! På æresord

– jeg er lige så uvidende som De selv, hvad dette ur angår! Ja, det er mit ramme alvor, jeg forlanger De *skal* tro mig!"

Atter fikserede han mig med komisk forlegenhed.

"De må ikke tage mig min tvivl ilde op," sagde han, "men De har unægtelig før haft sådan en spøg for med mig – jeg glemmer aldrig situationen oppe i Magasin du Nord!"

"Det var noget helt andet," protesterede jeg, "men hvad man tør tillade sig over for en pur ung student, vover man dog ikke at byde en juridisk kandidat – de herrer løber man skam ikke så let om hjørnet med! Nej, her stikker noget andet under, som De bedre må være mand for at gætte end jeg!"

Henrik rystede resigneret på hovedet, mens han puttede uret i lommen, og nu først fik vi tid til at støde glassene sammen.

"Deres moder er vel i den syvende himmel," sagde jeg.

"Ja, stakkels mor," svarede han, "nu er hun jo så sjæleglad, men hun *har* rigtignok haft nogle slemme timer, meget, meget værre end mine! For at spare hende al denne utålelige spænding, havde jeg ikke sagt hende, hvad dag eksamen var. Så i morges listede jeg mig ganske sagte op, klædte mig i mit sorte tøj og trak overfrakken på, inden jeg gik ind at drikke kaffe. Jeg bandt hende den på ærmet, at jeg skulle til manuduktør hele formiddagen og derfor ikke kom hjem til frokost. Så gik jeg, og lige straks tænkte hun ikke på noget, for jeg narrer hende jo ellers aldrig, men med et får hun den pludselige indskydelse, at det var i dag, slaget skulle stå; hun farer hen og undersøger mit klædeskab – ganske rigtigt, hendes anelse bedrog hende ikke: den sorte kjole samt bukser og vest var væk! Så kan De tro, fik hun hjertebanken! Å, den stakkel, hun plantede sig ved vinduet

foran refleksionsspejlet og kiggede og spejdede i angst og bæven, lige til hun så mig komme!"

Her blev gutten så nervøs betaget ved tanken om moderens eksamensfeber, at han greb sit glas og tømte det i et eneste drag; jeg fulgte hans eksempel og tilføjede muntert:

"Det var Deres moders skål!"

Kort efter rejste vi os og gik. –

Ved middagsbordet hjemme underrettede jeg Ethel om, at Henrik Herløv fra næste uges begyndelse atter trådte ind i sin plads på kontoret.

"Nå, så han har altså taget sin eksamen?" spurgte hun i en ligegyldig tone.

"Ja, med første karakter," svarede jeg, "det vil du få at se af aviserne i morgen, men det interesserer dig jo forresten vel ikke!"

Videre blev der ikke talt om den sag; den mystiske historie med gulduret berørte jeg slet ikke, men i mine stille tanker beskæftigede jeg mig dog ikke så lidt med den, for det var som sagt en forholdsvis meget kostbar gave, og Henriks snævre bekendtskabskreds udmærkede sig just ikke ved rigdom. At den ukendte giver netop havde valgt et ur til present, forekom mig også på en vis måde symbolsk, når jeg mindedes Henriks rige bedstefader, den nu for længst glemte urmager og ågerkarl i Grønnegade.

Et par dage efter beklagede Ethel sig over, at hun havde tabt en lille medaljon, hun altid plejede at bære i en guldsnor om halsen; det var et fint udført miniatureportræt på emalje forestillende hendes afdøde moder, og hun ville grumme nødigt miste det. Jeg forhørte mig på politikammeret, men det var

desværre ikke indleveret der mellem fundne sager, hvorfor jeg gik op på Berlingske Tidendes kontor for at efterlyse det i et avertissement.

Så snart ekspedienten her havde løbet min opsats igennem, udbrød han:

"Det må uden tvivl være den samme medaljon, som netop skal fremlyses i bladet!"

Han rakte mig med disse ord et papir, og jeg læste:

Medaljon.

En guldindrammet portrætmedaljon er fundet. Man bedes henvende sig i urmagerforretningen G. W. Tietckes Efterfølger, Østergade 44, hvor ejeren kan afhente den mod behørig legitimation.

For en sikkerheds skyld lod jeg alligevel min annonce indrykke og begav mig derefter straks hen til det angivne sted. Så snart jeg her havde sagt mit ærinde, svarede det unge menneske, jeg henvendte mig til:

"Det er ganske rigtigt; vil herren behage at følge med ind; chefen, hr. Dyring, er netop selv tilstede!"

Denne i øvrigt yderst elskværdige mand tilkastede mig et meget mistroisk blik.

"Ja, unægtelig," sagde han, "der er fundet sådan en medaljon, men hvor kan De vide min adresse, eftersom avertissementet først er indleveret for knap en halv time siden?"

Jeg forklarede, hvordan det var gået til, men han syntes endnu langt fra beroliget.

"Tør jeg spørge," vedblev han, "er det Dem selv eller Deres datter, der har tabt den, og hvor er den tabt?"

"Det er min datter," svarede jeg, "men hvor uheldet skete, skal jeg ikke kunne sige!"

"Det var kedeligt," fortsatte han stadig i den høfligste tone, "men i så fald må jeg anmode Deres frøken datter om personligt at ulejlige sig her hen … De forstår …"

"Ja, Gud bevares," indrømmede jeg, "jeg forstår så fuldstændigt, at De som finder er nødt til at udvise forsigtighed, men jeg tror dog alligevel nok, jeg er i stand til at godtgøre ejendomsretten!"

Mens jeg talte, åbnede jeg en dobbeltkapsel, jeg havde hængende ved urkæden, og idet jeg samtidig opgav mit navn, viste jeg et fotografi af min hustru, der ganske var det samme som billedet på Ethels medaljon.

Nu opklaredes hr. Dyrings ansigt som en sol i maj.

"Om forladelse," sagde han med et affabelt smil, "det stemmer aldeles, og oven i købet kan jeg også på pendanten der kende Deres frøken datter, det var netop *den* unge dame, som samme dag købte gulduret med kæde til de seks hundrede kroner; jeg havde selv den ære at ekspedere hende!"

Det gav et chok i mig og jeg havde møje med at bevare min ro, mens hr. Dyring uforstyrret fortsatte:

"Frøkenen må ganske vist have tabt den, da hun betalte, for den lå her lige neden for disken, hvor en af lærlingene fandt den kort efter, at hun var gået, men så var det allerede for sent at indhente hende! Da jeg desværre hverken vidste navn eller adresse, ventede jeg et par dage i den tanke, hun selv skulle komme tilbage, men da det jo ikke er sket, bestemte jeg mig til at fremlyse den i aviserne!"

Aldeles åndsfraværende lagde jeg en tikroneseddel på bordet som drengens findeløn og stak medaljonen til mig, hvorefter jeg tog afsked, fulgt til døren af den yderst forekommende hr. Dyring.

Hvad i al verden var dog dette for en oplysning, jeg her fik? Seks hundrede kroner var netop den sum, Ethel havde tjent som sekretær, og for disse penge købte hun et guldur, som hun anonymt forærede Henrik Herløv, hvem hun ellers absolut ikke kunne lide! Det lød højst mærkeligt, men det var dog den rene, skære sandhed! *Summa summarum*: Kvinden i det hele taget og den unge pige i særdeleshed er det ikke nemt at blive klog på for en mand!

Imidlertid besluttede jeg at holde ren mund såvel over for Ethel som Henrik, og ved hjemkomsten fortalte jeg, at jeg havde fået den ominøse medaljon udleveret på politikammeret.

8

Efter hjemkomsten fra Amerika havde jeg ikke været længe om at gøre den opdagelse, at min fødeby slet ikke var til at kende igen. Jeg havde forladt Frederik den Sjettes residensstad, der lå indsnævret bag voldene, trangbrystet og tungt åndende; nu stod jeg i Kristian den Niendes strålende København, hvor Danmarks hjerte med stedse kraftigere slag banker alle de rige fremtidens muligheder i møde. Men ikke desto mindre går det vel flere, som det gik mig: til trods for at man er vokset fra børnekammerets stille idyl, kan man undertiden gribes af en sær længsel efter alt dette gamle, der ganske vist slet ikke passer til tiden nu om stunder, men som dog besad en vis hjemlig hygge. Det er noget nær samme fornemmelse som den, hvormed man kan gennemblade en barndoms billedbog, man tilfældigvis får støvet op i biblioteket.

Under sådan sentimentale anfald opsøger man med forkærlighed de steder, tidens hånd enten slet ikke har berørt eller i hvert fald dog har taget nogenlunde skånsomt på. Jeg bruger med vilje udtrykket *sentimentalitet*, for et vist lille stænk af denne udskregne følsomhed misklæder ingenlunde et menneske, som ellers har en sund og ærlig natur.

På en af mine planløse spadsereture havde jeg således lagt mærke til, at der i Pilealleen findes enkelte små beværtningshaver, hvis afsides beliggenhed på fredlyst grund har bevirket, at de ganske har beholdt samme udseende og præg som dem, vore bedsteforældre, ja oldeforældre turede ud

til om sommeren, medførende vel fyldte madkurve. Mens da børnene legede i det grønne, ellevilde af fryd over en gynge eller et fattigt vippebræt, dækkedes bordet, hvor en snurrende maskine med kogt vand indtog hæderspladsen foran værtinden.

Jeg søgte en aften at gøre Ethel dette begribeligt og sætte hende ind i mine stemninger, men hun forstod mig aldeles ikke; tværtimod – hun gjorde nar ad det hele gammeldags arrangement, og hendes kritik var så knusende ubarmhjertig, at jeg aldrig siden da tog hende med, når længslen efter de dage fra fordum kom over mig.

Dog – man måtte undskylde hendes mangel på forståelse: hun havde jo aldrig som barn glædet sig i disse omgivelser; hun var ikke blot amerikanerinde, men også en rig mands forvænte datter, hendes legetøj havde været mekaniske dukker, der kostede hundreder af kroner stykket – det at ønske blev for hende det samme som at modtage.

En smuk sommeraften, Ethel ikke havde lyst til at følge med ud, var jeg da havnet i den gamle beværtningshave Pile Allé 16. Det var torsdag, en af de dage i ugen, da almindelige arbejderes penge absolut ikke rækker til for ekstra udflugter i det grønne, og det lille etablissement var derfor også grumme sparsomt besøgt. Kun ved et af bordene sad et par jævne borgere med deres "Gamle Carlsberg" og ved et andet indtog nogle strømpestrikkende koner aftenkaffen under behørig passiar – ellers havde værtens talrige høns og kyllinger hele terrænnet til rådighed og kunne i uforstyrret ro delikatere sig med alle de krummer og madrester, ugens gæster havde efterladt rundt om i gruset.

Jeg havde taget plads i et af de små lukkede lysthuse for enden af haven op mod slotsbakken og henfaldt i vage drømmerier om min barndom, da jeg tumlede rundt mellem andre glade børn, om ikke netop her så dog i haver, som ganske lignede denne. Ja, hvor gik legen lystigt; børn behøver dog Gud være lovet endnu ikke at præsenteres for hinanden, før de kan slå gækken løs sammen, og samtidig med at deres fordringer til hele det ydre apparat er så uendelig små, grænser deres opfindsomhed, hvad selve legene angår, til det utrolige: en sten eller en pind kan forestille alt muligt mellem himmel og jord, blot man forud er blevet enig derom; for barnets fantasi er endnu rigere end eventyrdigterens i *Tusind og en Nat*.

Det var noget af denne fantasiens overstrømmende frodighed, der bevirkede, at Shakespeares tilskuere i sin tid kunne nøjes med plakater, hvorpå kun stod: "Skov", "Bjergegn", "Gade", osv.. mens man nu om stunder kræver det mest illuderende sceneri for at sættes i stemning.

At lade sig vugge i minderne kan have sin vidunderlige sødme, men samtidig har mindet også en tung hånd, og når den falder på vor skulder, må vi næsten stønne af smerte ved tanken om det, vi ejede, og som vi aldrig får tilbage. Og for mit indre, min sjæls, øre lød da disse dyrebare røster fra fordum, min faders og min moders; jeg hørte ham kalde mig op fra legen til aftensbordet, der nu var dækket, og jeg hørte hendes udråb over, hvordan jeg dog var blevet så forskrækkelig varm! Så blandede en tredje stemme sig i det, først ligesom afdæmpet, fjernt, men lidt efter lidt tydeligere og tydeligere – min barndomsven Henrik Herløvs!

Dog, kunne dette være en drøm, en hallucination?

Ufrivilligt rettede jeg mig op i sædet og lyttede efter: nej, ganske rigtigt, denne gang var det virkelighed; stemmen inde fra nabolysthuset *var* Henrik Herløvs: vemodig, melodiøs, ganske som den lød for mine øren hin dag, vi sagde hinanden det sidste farvel på udvandrerskibets dæk.

Det var drømmen; så fulgte dens forklaring: det var ganske simpelt min unge sekretær, jeg hørte tale!

Nu først blev jeg rigtig klar over, at det var denne stemmens klang, der så uimodståeligt havde draget min sympati mod ham – den var jo et ekko fra min egen barndom og ungdom! Røsten, der svarede ham, tilhørte en ældre kvinde, og jeg forstod straks, det måtte være moderen, han var sammen med – de to var jo uadskillelige!

Han måtte lige have betroet hende noget sørgeligt, for jeg hørte hende trøstende udbryde:

"Min stakkels dreng! Så blev dog *det*, vi begge betragtede som en ubegribelig lykke, alligevel til en stor ulykke for dig! Og det har du så længe gået og båret på alene! Men sig mig, hvorfra ved du så bestemt, at hun ikke bryder sig om dig – har du friet til hende og fået afslag?"

"Friet!" brusede han op. "Tror du da, jeg er fuldstændig forrykt! Hvor skulle jeg vove at fri til en millionærs unge dejlige datter, jeg fattige stymper, der så at sige lever af hendes faders nåde og barmhjertighed!"

"Det forekommer mig dog," indvendte hun blidt, "at han også har været som en anden fader for dig!"

"Ja," indrømmede han, "sagde jeg andet, fortjente jeg at kaldes det utaknemmeligste menneske på jorden; men der er jo et stort spring mellem at være velgører og blive svigerfader!"

Der opstod en kort pause i samtalen, som jeg ubetinget burde have benyttet til en advarende rømmen; for hvad moder og søn her så fortroligt talte med hinanden om burde jo ikke høres af nogen tredje mand; men jeg kunne ikke overvinde mig til det, og som undskyldning må da tjene, at jeg dels lyttede efter, opfyldt af den dybeste sympati for Henrik, og dels at jeg allerede nu havde en anende forståelse af, at samtalens emne dog ikke var mig så ganske uvedkommende.

Nu tog fru Herløv ordet:

"Jeg begriber så godt din hele tankegang, Henrik, men i dit sted ville jeg dog ikke helt forsage. Det har altid stået for mig, at denne rige mand er kommet til os som en god ånd netop på et tidspunkt i vort liv, da vi vel ellers begge ville være gået til grunde i nød og trang. Tænk dig om – hvad har han ikke været for os? Jeg ved nok, at mange rige folk har luner, men hans hjælp kan umuligt være udslag af en sådan tilfældig sindsstemning, dertil er den bragt os med alt for stor omtanke, alt for fin hensynsfuldhed og alt for dyb en forståelse. Jeg har tit tænkt på, at hvis denne mand en gang i sit liv havde begået en stor synd, da måtte alle mine bønner for ham til Gud, alle mine taknemmeligheds tårer sikkert have kunnet udviske noget af den på regnebrættet der oppe! Velsignet være han! Uden ham havde vi hverken haft dagligt brød eller klæder, uden ham havde du ikke kunnet tage din embedseksamen og uden ham havde nu jeg været blind! Og så denne sidste overraskelse forleden dag: den smukke mindesten på din faders grav – hvem anden end han kan have ladet den sætte? Tro mig, min dreng, der er og må være en Guds styrelse i alt dette!"

"Ja," svarede Henrik, "at det er ham, som har vist faders minde den kærlighedsgerning, kan der jo ikke være tvivl om. Jeg husker tydeligt, at jeg en søndag formiddag tidligt på foråret tilfældigvis traf ham ude på Vestre Kirkegård; han ønskede da at se graven og selvfølgelig fulgte jeg ham derhen. Han må af naturen have et overordentlig blødt sind, for hvor megen umage, han end gjorde sig for at skjule det, undgik det dog ikke min opmærksomhed, at han ligefrem blev bevæget, som han stod der og læste navnet med fødsels- og dødsår på den lille plade. To måneder senere var både monumentet og jerngitteret der. Kun synes jeg, at det motto, han har valgt, falder noget søgt: *Vi selv dør, men vore gerninger overlever os!*"

"Og er det da ikke både smukt og sandt?" indvendte hun.

"Jo," sagde han, "i al almindelighed taget, men netop stakkels fader havde jo i sin kuede stilling aldrig haft fejlighed til at udføre en eneste mindeværdig gerning; hans hele liv var jo en uafbrudt fortvivlet kæmpen for udkommet til dig og mig!"

"Og var det da ikke også en gerning, der overlever ham," udbrød hun bebrejdende; "i hvert fald mindes vi to den da i kærlig taknemmelighed!"

"Å, moder, dog," svarede han, "hvor kan du vel tvivle om det? Hvis nogen søn har grund til at takke sin fader i graven, må jeg sandelig have det; du misforstod aldeles min mening!"

"Ja, gid jeg gjorde," sukkede hun, "men jeg skal ikke nægte, at det i den sidste tid har bedrøvet mig meget at høre dig komme med udtalelser, der næsten kunne lyde som en slags bebrejdelser mod din fader!"

"Hvad er det dog, du siger," udbrød han, "bebrejdelser mod fader?"

"Hvordan skulle jeg ellers forstå dine hyppige klager over de beskedne kår, vi lever under," vedblev hun, "du kan ligefrem blive bitter i dine ord, og det må jo da være din faders tabte arv, du tænker på! Å, min dreng, jeg har i mine dage hørt så meget om den; vi levede i håbet, din fader og jeg, til skuffelsen kom og han døde i sine bedste år som en brudt mand! Skulle jeg nu opleve den sorg igen med dig, efter at du ved egen flid og et velsignet menneskes hjælp er nået så vidt, som du er? Sandelig – var lykken din fader imod, så har den været dig dobbelt god!"

"Lykken," råbte han heftigt og rejste sig, "hvor kan du tale om nogen lykke for mig uden hende? Og vejen til Ethel er spærret for enhver, som ikke selv er rig!"

"Hvorfra ved du så bestemt *det*," indvendte moderen, "man har da så ofte før set, at en rig pige valgte en mand, som slet ikke ejede noget!"

"Men det gør aldrig hun," svarede han, "jeg har hørt hende gentagne gange sige det og betone det eftertrykkeligt, just ikke direkte til mig, men dog i min nærværelse! Å, dette guld – dette forbandede guld!"

Efter hans heftige udbrud blev der tavshed i nogen tid. Jeg hørte fru Herløv græde sagte og jeg forstod fuldt ud hendes smerte, men jeg vidste også, at en sådan søn som Henrik umuligt længe kunne tåle at se sin moders tårer uden at komme med trøst.

"Vær ikke bedrøvet," hviskede han kærtegnende, "jeg har jo lykken i *dig*, så længe vi to får lov at leve sammen! Din kærlighed har jeg besiddet, fra jeg slog mine øjne op første gang, og jeg kan aldrig miste den, før du lukker dine for sidste! Hver gang jeg læser eller hører om et menneske, der er gået bort

i velsignet patriarkalsk alder, fryder jeg mig ved den tanke: så gammel kan da min lille mor også blive, blot jeg hygger rigtig godt om hende!"

"Ak ja, min dreng," svarede hun, "du har altid været en trofast søn imod mig, en sand Johannes; men hvor er min glæde, når jeg hver dag skal se dig gå så nedslået og bedrøvet omkring? Først nu ved jeg jo, hvad det er, der nager dig, og desværre kan jeg hverken hjælpe eller råde! Men lad os nu gå op forbi slottet og sætte os lidt på udsigtsbakken; herre Gud, den dejlige udsigt, som jeg altid har holdt så meget af, ødelægger de nu også snart for os med alle deres mange klodsede kaserner!"

Hermed var den lille familiekonference endt; få øjeblikke efter sad jeg alene og kunne uforstyrret fordybe mig i mine egne betragtninger!

Altså – *det* var Henrik Herløvs livs hemmelighed, at han elskede Ethel og led under en kærlighed, der efter alt at dømme sikkert måtte kaldes håbløs!

Og dog … Ethel var ikke så let at blive klog på; for hvorvel hendes hele opførsel mod ham altid bar præget af kold overlegenhed, yndede hun at føre samtalen netop hen på ham og hvad der vedrørte ham. Stundom havde jeg været tilbøjelig til at anse det for en slags spionerende skinsyge over, at jeg satte så stor pris på ham, men dog, der var også adskilligt, som tydede på, at han – rent sympatetisk set – netop *ikke* var hende ligegyldig!

Først og fremmest kredsede da min tanke om hendes iver for at komme til at vikariere for ham på kontoret samt den mærkværdige historie med gulduret.

Men man skal være kvinde for fuldt ud at forstå en kvinde! Jeg har tit tænkt på, at det netop derfor er et så uhyre gode, at vi i nutiden har fået kvindelige læger; for mandens videnskabelige sans har sin begrænsning: det rent matematiske, hvad anatomien vedrører, mennesket som udelukkende organisk væsen af kød og blod, formår hans skarpe forstand sikkert bedst at udforske, men følelseslivet i dets fineste forgreninger bliver kvindens domæne! Den løjerlige anskuelse, at alle vi skabninger kun består af et materielt hylster, er en af vor tidsalders største vildfarelser.

I Amerika gives der en religiøs sekt, som kaldes *shakers*; de tror, at også planterne har en sjæl, og derfor plejer de ikke blot deres egne blomster med så stor omhu, men udstrækker også deres kærlighed til alle vildt voksende vækster i nabolaget. At deres egne urter trives og lykkes forbavsende, er der jo for så vidt ikke noget mærkeligt i; men et faktum er, at selv skadelige larver og insekter langt fra har den ødelæggende magt på deres jord som på de tilgrænsende marker. Selv påstår shakerne, at planterne forstår dem og møder kærligheden med tillid og fortrøstning om en hjælp, der ikke vil udeblive.

Den dygtige læge kender nøje hver muskel og hver nerve i sin patients legeme, men måske står han samtidig vildfremmed over for den ånd, som styrer alle disse musklers og nervers mindste bevægelser – han agter ikke på, at vi mennesker, som vi går og står, dog er sammensat af kød og ånd i en uadskillelig forening; med andre ord, at livet kun eksisterer, hvor de sanselige atomer uafbrudt forbrændes til ånd, for resultatet af denne forbrænding er jo netop det at leve!

Og omvendt konstruerer filosoffen sine psykologiske systemer i en tom leg med tanker; han glemmer, at menneskehedens enkelte individer ikke er ens lige som vanddråberne er det i havet eller sandskornene i ørkenen. Hans lærde system bliver som en grammatik, der udelukkende består af undtagelser fra reglen.

Hvilke fejl Ethel ellers kunne have – pjattet og pjanket var hun ikke! Hun fulgte for eksempel aldrig slavisk moden i alle dens naragtigheder men klædte sig smagfuldt og netop således, at dragten stod i nøje harmoni med hendes person. Læste hun en avis, faldt hun ikke straks åndeløs over nyhedsrubrikken med dens vrimmel af ulykkestilfælde og dumme skandalehistorier, hvor ofte fuldstændigt sagesløse medmennesker serveres i pikant ragout, men rigtignok sjældent med tilsætning af laurbærblade. Det læsestof, der skulle fange hendes interesse, måtte være af lødigere indhold.

Hvorvel hun i samtale aldrig optrådte som religiøs, politisk eller social samfundsreformator, tænkte hun dog åbenbart meget over tidens store spørgsmål – og alt dette uden at kvinden i hende tog skade.

Men hvordan stillede hun sig til livets dunkleste mysterium: *kærligheden?*

Ja, jeg vidste det ikke, havde end ikke nogen anelse derom! Da grev Schulin anholdt om hendes hånd, var hun knap atten år, nu gik hun i det en og tyvende; og i mellemtiden havde hun haft bejlere i mængde – alle hendes syv halvfættere iberegnet. Den eneste, hun havde taget nogenlunde alvorligt, var greven, og det kunne man endda kun kalde alvor med modifikation,

men det var i hvert fald det eneste af frierierne, der havde givet mig et lille indblik i hendes karakter.

Hvad hun frygtede, forstod jeg godt, og jeg kunne ikke heller andet end billige hendes optræden hidtil – men ikke desto mindre: med de principper måtte hun jo nødvendigvis ende som gammel jomfru!

Denne aften havde skaffet mig vished om, at der i det mindste var én mand, der elskede hende oprigtigt, og dette unge menneske var hende fuldt ud værd i alle henseender – og hvem anden ville jeg vel med inderligere glæde kalde min søn end netop ham? Men hun brød sig jo åbenbart ikke en smule om Henrik!

Ganske vist: *Gulduret!*

Å, nej, det betød desværre sikkert ikke noget; det var blot et udslag af en vis retsfølelse – hun havde bag efter fortrudt den lunefulde strenghed, hvormed hun forbød mig at understøtte ham i de knappe dage! –

Jeg må tale rent ud med Ethel, tænkte jeg, men det gælder unægtelig om at vælge det rette øjeblik; hun er ikke for ingen ting født i det land, hvor mimoserne har hjemme; Henrik selv, den stakkel, får naturligvis aldrig lukket munden op!

Med dette forsæt rejste jeg mig og gik hjem; det varede imidlertid en rum stund endnu, før jeg troede at finde det belejlige øjeblik!

9

En måneds tid efter denne episode befandt Ethel og jeg os på Klampenborg Hotel; det var hen mod aften nær solnedgang.

Hele dagen havde vi strejfet om på må og få i den vidunderlige Dyrehave, til hvis stolte bøge intet andet land i verden kan opvise mage. Med sand fryd lagde jeg mærke til, at også Ethel beundrede den naturens herlighed, der omgav os, hvor al vort fædrelands skønhedsfylde lige som samledes i en eneste gylden skål af yppig overflod.

Jeg ved i grunden ikke, hvordan det vel var gået til, at jeg havde fået hende trukket med så vidt omkring, men det var nu en gang lykkedes mig, og mærkværdigt nok klagede hun på hele turen slet ikke over træthed, endnu mindre over at tiden faldt hende lang.

Ved Eremitagen standsede vi nogle øjeblikke, og jeg fortalte hende, at det var den enevældigste af alle vore enevældige konger, der i et øjebliks lune havde opført det som jagtslot – han, der ikke forstod sig mere på jagt, end Holbergs bønder forstod sig på kaviar og trøfler!

Vi dvælede ved den slesvigske bautasten, hvor jeg mindede hende om vore trofaste landsmænd sønden for Kongeå, der kæmper kamp uden våbenhvile for at bevare deres nedarvede danske sprog og nationalitet! –

Vi hørte Fileværkets klaprende hjul med de arbejdende maskiners sære og skarpe lyd, der døde hen i vandets brusen under broen, og vi slog os ned i Fortunens idyl, hvor

skovensomheden ligesom længes efter at blive forstyrret af glade menneskerøster! –

Sidst nåede vi Kirsten Pils Kilde, der nu er kommet så slemt i vanry på grund af Dyrehavsbakkens profane gøgl, men hvor jeg i mine første studenterdage havde drukket rystetoddy sammen med kammeraterne, mens vi, i stemning fra Øhlenschlægers *Sankt Hans Aften Spil*, svang de små lette silkehuer med sølvkorset over dannebrogsrosetten!

Da ville hun selv være med i legen, og før jeg ret vidste af det, sad vi med en karaffel, hvis indhold – kildevand, rom og sukker – vi skiftedes til at ryste; og da endelig langt om længe den gyldenbrune drik skummede i glassene, klinkede vi og drak uden at skænke det gyselige fluidums smag nogen eneste tanke!

Sådan forløb dagen, og jeg syntes, den fik alt for hurtigt ende; for ingensinde tidligere havde jeg således med faderstolthed følt, at Ethel dog var *mit* barn!

Nu, som sagt, var vi havnet på Klampenborg Badehotel; vi havde spist til middag ved *table d'hôte* og sad uforstyrret på balkonen ved vor kaffe. Lavt nede foran os lå Øresund, der blåt og sølvglitrende omrammede Hveens disede banker. Det var guldregnens tid og de stærkt duftende jasminers – den danske midsommernat meldte sit komme, og dens hilsen var som et fredens kys over al naturen.

"Nå, Ethel," spurgte jeg, "er der så smukkere i Boulogneskoven?"

"Nej," svarede hun dæmpet, "og aldrig før har jeg som i dag forstået, at Danmark dog er mit fædreland om end ikke efter ordet mit fødeland! For jeg tilstår det, papa, at jeg mange gange

har gjort dig uret, når du fortalte om det land, hvor du var født! Jeg havde jo så tit på verdenskortet mærket mig den lille ubetydelige plet, og jeg syntes, at sådan et kongerige var ikke stort større end en af vore rige farmeres hønsegårde ovre i Amerikas *far west*! Men jeg er blevet beskæmmet! Som du sagtens ved, lurer der en smule trods på bunden af min karakter … det er vel arv fra mamas eksotiske blod – nok sagt: jeg *ville* i begyndelsen ikke anerkende det lille Danmark, jeg gjorde mig umage for at finde alt småt og ubetydeligt, ja, jeg lige frem hypnotiserede mig selv, til jeg blev blind! Der er et gammelt ord, som siger, at en kvinde altid ser med den mands øjne, der besidder hendes hjerte; hvis det slog til, måtte nu en ung dansker have magtstjålet mig, for jeg ser virkelig kun skønhed og velsignelse, hvor hen så jeg vender blikket, og jeg føler mig stolt af, at denne jord er mit hjem!"

Forundret så jeg på hende, mens hun talte, for det forekom mig, at der over hendes hele væsen var noget eksalteret, jeg aldrig tidligere havde lagt mærke til; hvad hun følte, beholdt hun ellers helst hos sig selv.

"Af alt det meget, du har fortalt mig i dag," vedblev hun, "har ikke noget gjort så dybt indtryk på mig som det, du sagde om sønderjyderne; det må være en frygtelig skæbne sådan med vold at berøves fædreland og modersmål med alle de minder, som knytter sig dertil; kan du huske, den gang du hentede mig i Asnières til vor første sommerrejse? Jeg kunne ganske ordentligt dansk, men jeg talte sproget som en fremmed. Så en dag under opholdet i Napoli gjorde vi en udflugt til Sorrento, og blandt andet beså vi der en stor opdrætningsanstalt for fjerkræ med kunstige udrugningsmaskiner; føreren fortalte os, at alle

disse kyllinger blev akkurat lige så levedygtige og kraftige som de, der fremkom af æg, der havde ligget under en høne. Da sagde hr. Herløv: "Det kan være meget muligt, men en kendsgerning er det tillige, at når der er gået blot et par generationer, har disse kunstigt udklækkede høns glemt at kalde på deres unger – moderhønen kan ikke klukke og de små kyllinger ikke forstå hende; disse fugle er ikke længere følende væsener, men en slags levende maskiner, der præsterer kød og æg!" Jeg fik en underlig uhyggelig fornemmelse af, at jeg selv var sådan et kunstigt opklækket individ, og jeg lovede helligt, at dit sprog også skulle blive mit modersmål, således, at vi to altid kunne forstå hinanden!"

"Jeg tror, Ethel," sagde jeg, "at du i grunden ikke skylder Henrik Herløv så lidt endda fra vor rejse? Han forstod den gang rigtigt at tale dig til hjertet, som ingen anden!"

"Ja," svarede hun, "han gav mig i hvert fald meget nyt at tænke på!"

"Og dog er du ham så langt fra taknemmelig, at du ikke en gang kan lide ham!" udbrød jeg. "Hvad har han siden da forbrudt mod dig?"

"Hvem siger, jeg ikke kan lide ham?" spurgte hun undvigende.

"Det siger din opførsel fra dag til dag, og den siger det tydeligere end ord," gentog jeg skarpt. "Den affejende måde, du behandler ham på, har tit bedrøvet mig ubeskriveligt; du tér dig, som du troede, at vi var i Amerika og han vor mulatfarvede tjener! Men du tager meget fejl; vi er i Danmark, og han står i alle henseender fuldt på højde med dig, hans fader var min trofaste, opofrende ven gennem barndoms- og ungdomsårene!

Hør efter, så skal jeg fortælle dig noget, som måske kan tvinge dit hovmod en smule i knæ!"

Og nu fortalte jeg hende omstændigt, hvordan vi drenge havde delt vore glæder og sorger med hinanden; hvordan han, den rige arving, var blevet her tilbage og havde levet et trist liv i armod og skuffelse, mens jeg med hans lille kærlighedsgave i lommen drog over havet og dyngede guld på guld; hvordan jeg havde truffet sønnen ved min hjemkomst og aldrig givet mig tilkende for ham, men hvor kær han var blevet mig som en dyrebar arv efter en uerstattelig ven.

Min beretning tog lang tid, det var jo som en hel roman om gnierens sporløst forsvundne skat, der dog måtte være gemt et eller andet sted, og Ethel lyttede efter uden en eneste gang at gøre mine til at afbryde mig.

Da jeg havde endt, blev vi begge siddende tavse en tid; det aftnedes allerede og inde fra skoven lød disse dæmpede skrig af ville fugle, der bebuder nattens komme. Fuldmånen gled langsomt op og spillede hen over vandet i en bævende stribe – nu mørknedes den et øjeblik: en damper skød sin sorte krop forbi og udstødte et trodsigt brøl fra skorstenen, hvis røg længe svævede som en mægtig torpedo mellem himmel og hav.

Jeg følte, Ethel havde forstået mig, og jeg nærede det faste håb, at hun nu ville svare mig ærligt på alt, hvad jeg spurgte om; kunne jeg blot få grunden til hendes uvilje mod Henrik at vide, var jo allerede meget vundet, thi for med heldigt resultat at kunne modarbejde virkningerne, må man først kende årsagerne til dem. Hun kom mig på en måde her selv i forkøbet.

"Ja," sagde hun, "den, der har blot én eneste sand ven, kan aldrig føle sig helt forladt her i verden! Som du ved, har jeg selv

aldrig holdt jævnaldrende veninder, disse unyttige husdyr er min natur imod; det bedste og dybeste i os egner sig ikke til selskabelig diskussion, dertil er det for helligt! Måske har ikke heller tilfældet ført mig sammen med nogen ung pige, som jeg fandt min fortrolighed værd – sikkert er det, at jeg mere og mere er blevet en åndelig eneboer – en Diogenes i guldtønde!"

"Det liv bliver aldrig sundt i længden," svarede jeg; "vi mennesker er som bekendt ikke skabt til at være alene; forsøger vi derpå, vil det hævne sig, og før eller senere må den dag komme, da man føler ensomheden så utålelig tung!"

"Og dog er det langt mindre tungt at lide alene med sig selv end føle sig forladt selvanden!" indvendte hun.

"Hvad sigter du til med det?" spurgte jeg.

"Jeg mener, at det tungeste her i livet må være at blive skuffet i det største håb, som livet har!" vedblev hun. "Jo dyrere indsats, man gør, desto pinligere mærkes tabet, når man kun trækker en nitte i lotteriet!"

"Over for lykkens luner står vi mennesker magtesløse," svarede jeg; "men oprigtig talt er denne såkaldte *skæbne* mange gange blevet brugt til syndebuk, hvor skylden i virkeligheden var vor egen! Det er vanvid at fare afsted på vild jagt efter lykken, men det er mindst lige så tåbeligt at kaste vrag på den skat, der af sig selv falder ned i vort skød!"

"Som orangen i Aladdins turban," tilføjede hun halvt vemodig. "Men for at blive i eventyrbilledet: samme Aladdin havde heldet med sig, da han gik ned i den underjordiske hule; havens vidunderlige frugter var jo virkelige perler og ædelsten, der tålte dagens lys, men sæt nu, det kun havde været glas og glimmer alt sammen, da han kom op – hvad så!"

"Så havde han simpelt hen *ikke* været Aladdin, men en almindelig lykkejæger," svarede jeg. "Forresten tror jeg, at vi alle ejer vor magiske lampe, kun forstår vi ikke at gnide den på rette måde; vi må have tro på, at den gode ånd vil komme – tvivlen ødelægger alle mysterier!"

"Men uden denne medfødte hang til tvivl, ville vi jo gå som narre gennem livet!" indvendte hun. "Det er som oftest ikke troen på lykken, men tvivlen om den, der frelser os, når vi står ved korsvejen og skal vælge det rette!"

"Hvad du der siger, lyder nærmest som et paradoks," gentog jeg, "men jeg kender et andet paradoks, hvis mening kan være lige så betydningsfuld; det står i det Ny Testamente: *Jeg tror, Herre, hjælp min vantro!* Her er tvivleren selv overbevist om, at han har uret, men dog kan han ikke tvinge sig til at tro på det, han så inderlig gerne vil tro! Mener du ikke, det går mange, grumme mange af os andre mennesker på samme vis?"

"Nej, tværtimod, jeg er desværre overbevist om det modsatte," svarede hun. "Vi tror som oftest det, vi ønsker, fordi vi *vil* tro det; og selv om de fornuftige af os just ikke, som du siger, stormer afsted på vild jagt efter lykken, så famler vi efter den som stakkels blindebukke, der frivilligt har ladet sig binde for øjnene! For det er den sørgelige sandhed, at Eros, kærlighedens Gud, slår sine ofre med blindhed, men Hymen, ægteskabets gud, gør dem igen seende!"

"Hvis den anskuelse er resultatet af al din granske i de lærde bøger, må jeg oprigtigt beklage dig!" udbrød jeg. "Der var i gamle dage noget, der hed at være *synsk*, det vil sige: vedkommende menneske bildte sig ind at se overnaturlige syner; i vor mere oplyste tid siger man, at de har

hallucinationer! Og disse sygelige hallucinationer *kan* blive til fikse ideer – ja til vanvid! Tag dig i agt, Ethel, jeg er meget bange for, at du er ved at få en rem af huden!"

"Tror papa virkelig," sagde hun, "det er tegn på vanvid, at man viser sig tilbageholdende og forsigtig … med rene ord: mistroisk over for menneskene, når det gælder vor egen fremtid? Kan du huske kort efter min hjemkomst fra Paris, da grev Schulin anholdt om min hånd? Det var et tilsyneladende glimrende parti, og du stillede dig velvilligt, tilmed sympatisk over for frieriet, men jeg afslog æren og gav dig den gang mine grunde! At han ikke blev ulykkelig for livstid over mit afslag, bevises jo bedst af den kendsgerning, at han året derpå giftede sig med en anden rig pige og at dømme efter alt, hvad man kan se og høre, er deres ægteskab jo overmåde lykkeligt. Men alene dette, at han har kunnet finde lykken sammen med en anden og det tilmed i sådan en fart, gør gåden temmelig let at gætte: hans ideal var simpelt hen ikke noget enkelt individ – for eksempel min ringhed – men en hel kategori! Nå, ganske vist, jeg tror nok, han på sin vis har været kræsen i sit valg – guldet *alene* var vel ikke tilstrækkeligt, men det var dog hovedsagen og den første betingelse for at kunne blive grevinde Schulin! Skulle jeg have opnået *det*, ville jeg udelukkende kun være blevet det for min personligheds skyld!"

"Når to unge grunder et hjem, giver begge deres dertil efter evne," svarede jeg; "har en af parterne formue, går den selvfølgelig også med ind i boet!"

"Du bøjer stadig væk uden om spørgsmålet," indvendte hun, "talen er slet ikke om, at man skal dele med hinanden, eller hvordan man skal dele! Betingelsen for lykken i et ægteskab er,

at hver enkelt giver alt – først og fremmest da sig selv fuldt ud og helt! Det har så mange gange ærgret mig al høre den eller den mand blive rost, blot fordi han holder sig til sit hjem og er sin kone tro – det er jo simpelt hen hans pligt akkurat lige så godt, som det er hans skyldighed at indløse en veksel, når han har udstedt den og skrevet sit navn under! Ja, hvad mener du, papa, du er jo også forretningsmand?"

"Ægteskab og forretning er to højst forskellige ting!" slog jeg hen.

"Ja, det burde de være," riposterede hun, "men det er grumme sjældent, de er det, og netop derfra stammer den vantro, du bebrejder mig!"

"Men i alle gode engles navn," udbrød jeg, "hvordan vil du da nogensinde kunne finde en mand, der passer? Er han af fornem stand, frygter du, folk skal tro, du tager ham af forfængelighed, og er han uformuende, bilder du dig ind, han gifter sig med dig for dine penges skyld!"

"Nå ja," svarede hun, "så måtte han altså også være rig – mindst lige så rig som jeg!"

"Følgelig stiller du nøjagtigt den samme fordring som grev Schulin: rigdom?" sluttede jeg.

"Ja, til at begynde med," indrømmede hun, "men forresten forlanger jeg dog *noget* mere, blandt andet den bagatel, at vedkommende betragter pengene som et appendiks til mig og ikke mig som et appendiks til pengene!"

Jeg fikserede hende skarpt og sagde:

"Hvis nu for eksempel Henrik Herløv var rig, ville du så tro ham, hvis han kom ærlig og åben og takkede dig for *gulduret*?"

Med disse ord havde jeg ladet bomben springe og ventede nu på virkningen af eksplosionen; den udeblev ikke heller.

Hun tilkastede mig et bønligt blik som et barn, der gribes i den første usandhed; blodet jog hende op til kinderne, og den stolte selvbevidsthed, der ellers altid kendetegnede hende, var som blæst bort.

"Hvorfra ved du det … dette med gulduret?" stammede hun endelig; "har du ladet mig udspionere?"

"Nej, Ethel," svarede jeg, "når det gælder en tvivlsom handelsforbindelse, kan man uden at tilsidesætte noblessen benytte sig af et oplysningsbureau, men over for sit eget barn ville det være både usselt og æreløst, især hvor det som her drejer sig om en ung uberygtet piges gøren og laden!"

Med denne indledning fortalte jeg hende nøjagtigt, hvordan et rent tilfælde havde røbet mig hemmeligheden, men også hvor strengt jeg havde bevaret den hos mig selv.

"Dette bevis på dit gode hjerte glædede mig i høj grad," vedblev jeg, "jeg begriber kun ikke, hvorfor du ville skjule det for mig, din fader? Har jeg ikke altid vist mig din fortrolighed værd? Jeg forsikrer dig, at efter min mening kunne du aldrig have gjort nogen smukkere og ædlere anvendelse af de penge, du tjente selv og tjente med så stor dygtighed! Men ligger der ikke noget under, som du måske næppe selv gør dig klart?"

"Hvad andet skulle vel ligge under her," svarede hun, "end det simple faktum, at jeg tjente pengene som hans stedfortræder og for min egen persons vedkommende jo ikke havde spor af brug for dem? Oven i købet tvang jeg ham jo selv på en måde ud af pladsen for en tid og gjorde fordring på hele gagen – kan du erindre, dette sidste kostede mig endogså en drøj kamp?"

"Ja, jeg forstod dig slet ikke den gang," gentog jeg, "men nu begynder jeg at se med andre øjne på sagen: Henrik Herløv er dig langt fra så ligegyldig, som du gerne vil give det udseende af!"

"Hvorpå støtter du det?" indvendte hun kendeligt forlegen.

"Jeg skal sige dig rent ud, hvad jeg tror og hvad der nu står så klart for mig," sagde jeg. "Du ville ham lutter godt, da du skaffede ham eksamensferie, så han uforstyrret kunne anvende al sin tid på studierne! Men hvor kunne du nænne samtidig ikke blot at berøve ham hans faste løn men yderligere presse det løfte af mig, at jeg ikke måtte forstrække ham med det mindste, uden for så vidt han selv kom og udtrykkeligt bad om hjælp?"

Jeg mødte igen hendes forunderligt bønlige blik, da hun hviskede:

"Bliver du vred, papa, når jeg beder om lov til *ikke* at svare dig her?"

"Nå, for så vidt er det også unødvendigt," indrømmede jeg, "for svaret ligger ret beset i dit ønske om at blive fri for at svare; men jeg tror, at du netop havde bedst af at tale ud! Du bærer på noget, som måske bliver dig for svært i længden, og jeg er jo ikke så gammel endnu, at jeg ikke med lidt god vilje kan hjælpe dig. Derfor, hør mig nu, Ethel, og læg nøje mærke til, hvad jeg siger! Din mistro til de unge mennesker, der bejler til dig, er naturligvis i sin dybeste grund rigtig og berettiget, og du holder dig strengt til livets almengyldige regel; men en ikke ubekendt mand ved navn Goethe har sagt de bevingede ord: alle konsekvenser stammer fra Djævlen, Vorherre derimod er ikke konsekvent – ellers Gud hjælpe alle os arme stoddere tilhobe! Det, gehejmeråden fra Weimar her vil indprente, er den store

sandhed, at vi ikke med sygelig halsstarrighed må hage os fast i en idé og dømme hele omverdenen set gennem vor egen kikkert; for der *kan* være et støvgran på glasset, og så ser vi straks en plet, hvor der ingen er!"

"Jeg forstår så vel, hvad du sigter til," svarede hun dæmpet, "og jeg skal være ærlig mod dig, det har du fortjent! Ja, jeg ved godt, at Henrik Herløv attrår min hånd, lige som alle de andre har gjort, ellers måtte jeg jo være blind; og jeg på min side har holdt af ham, af ham alene, fra den første gang, vi mødte hinanden, da jeg endnu kun var et barn! Det var drevet af den inderligste kærlighed, jeg overtog hans gerning hos dig i de vanskelige dage; og kun fordi jeg holdt så uendeligt, så ubeskriveligt af ham, var det, jeg ville have, han skulle gå de sidste skridt mod målet uden din og min hjælp – så stolt følte jeg mig på hans vegne! Er det *det*, du vil vide, så ved du det nu! Men hvad du ikke forstår eller ikke vil forstå er, at min kærlighed må være håbløs – det er guldets forbandelse!"

Hun rejste sig hurtigt og trak overstykket fast om sig med en frysende bevægelse.

"Lad os bryde op," sagde hun, "klokken er mange; men vil du gøre mig en glæde, så *sejler* vi hjem lige som vi gjorde i Asnières! Og så lover du mig aldrig tiere at berøre denne pinlige sag – jeg har for længe siden øvet mig i at resignere!"

Jeg gjorde ikke flere håbløse forsøg, men fulgte hende tavs og tankefuld ned til Bellevue, hvor vi gik ombord på sunddamperen.

Det hovedslag, jeg havde vovet for Henriks skyld, var tabt og, som det syntes, uopretteligt.

10

En formiddag op mod jul overraskedes jeg ved, at Henrik mødte en time tidligere, end han skulle; da dette endnu aldrig før var indtruffet, vakte det ganske naturligt min forbavselse, men endnu mere undrede jeg mig over hans hele ydre. Han var febrilsk i højeste grad, end ikke overfrakken havde han givet sig tid til at tage af og som sædvanlig hænge fra sig ude i entreen. Jeg tænkte mig straks, at der sikkert måtte være tilstødt enten ham selv eller hans moder noget overordentligt.

"Undskyld, at jeg kommer uden for den sædvanlige kontortid," begyndte han, "men jeg *må* tale med et menneske, der kan give mig et godt råd, og til hvem anden skulle jeg henvende mig end til Dem?"

Jeg så spørgende op på ham og gav et bejaende nik, hvor efter han fortsatte:

"I morges kom et kioskbud og bragte mig denne lille bog; det er en amerikansk beskrivelse af Perus erobring. Hvem der har sendt mig den, aner jeg ikke, men se her: midt i bogen er lagt et mærke, og der er en passus understreget med blå blyant!"

Han rakte mig det lille bind og jeg læste de markerede linjer:

> "Da spanierne fuldstændigt havde underkastet sig det ulykkelige land, kunne ingen peruaner længere have sin ejendom i fred; over alt blev der røvet og plyndret som i en by, der var taget med storm. Særlig var det dog de ædle metaller, erobrerne bemægtigede sig, og for at skuffe spanierne fandt

de indfødte da på at *overtrække deres guldbarrer med et lag zink*. På den måde lykkedes det mange peruanere at narre røverne og utænkelige skatte bragtes i sikkerhed, før dette fif ved et rent tilfælde blev opdaget."

Da jeg havde læst disse ord, var jeg nær ved at tabe bogen, således rystede min hånd af sindsbevægelse, men jeg betvang mig og spurgte så roligt, jeg formåede:

"Ved Deres moder noget af, at De har modtaget denne mystiske bog?"

"Nej," svarede han, "hun er tilfældigvis på besøg hos en syg veninde i Holte og kommer først hjem ud på aftenen! Hvorfor spørger De om det?"

"Fordi hun nu har gennemgået så mange skuffelser her i livet, at det var synd, hun ikke skulle skånes for denne – *hvis* det da er en skuffelse!" svarede jeg. "Det anonyme orakelsprog, De her har fået, kan man jo ikke tage fejl af, men om det taler sandt, er et andet spørgsmål – De forstår mig nok?"

"Ja, bedstefaders zinkkiste!" stammede han og sank ned på en stol overvældet af nerveanspændelse.

"Fra hvem tror De, bogen er kommet?" spurgte jeg efter at have givet ham tid til at sunde sig lidt.

"Det har jeg som sagt ikke mindste anelse om," svarede han, "en lille fattigt klædt dreng afleverede den ved døren og skyndte sig straks bort uden videre besked. På omslaget stod kun mit navn og min adresse, men begge dele var prentet med imiterede trykte bogstaver, så hvad håndskriften angår giver det ikke ringeste oplysning!"

"Nå, for så vidt kan jo også det være ligegyldigt," sagde jeg; "hovedsagen er, at afsenderen sikkert er et menneske, der mener Dem det godt og er inde i Deres familieforhold!"

"Men jeg begriber ikke, af hvad grund vedkommende absolut vil holde sig så strengt anonym?" indvendte Henrik.

"Jo," gentog jeg, "Deres mystiske ven kan jo aldeles ikke være sikker i sin sag, og så vil han ikke navngive sig af frygt for, at det håb, han har vakt hos Dem, skulle vise sig at være falsk. Et står imidlertid uomstødeligt fast: han kender historien om Deres fædrene arvs mærkværdige forsvinden; han er yderligere vidende om, at der forgæves er søgt efter den, samt ved nøjagtigt på hvad måde denne undersøgelse har fundet sted! Så endelig, ved at læse her i bogen om indianernes list, er den tanke pludselig slået ned i ham, at Deres gnieragtige bedstefader kunne have haft en lignende idé – med andre ord, at den metalkiste, han ligger i, er af forzinket guld!"

"Og skulle dette virkelig kunne være muligt?" stammede Henrik.

"Umuligt er det i hvert fald ikke," svarede jeg, "for nu går det næsten mig, som det gik Columbus' bordfæller med ægget – jeg undres over, at jeg ikke selv faldt på den tanke, da De første gang fortalte mig om begivenheden."

"De glemmer," indvendte han noget nedslået, "at zinkkisten var leveret fra en bekendt fabrik og bar dette firmas støbemærke! Min moder har jo så tit nøjagtigt berettet mig alle enkelthederne; zinkstøberen var personlig til stede ved undersøgelsen og erklærede på det bestemteste kisten for sit arbejde. End yderligere lå den betalte regning på den mellem bedstefaders efterladte papirer!"

"Apropos … Deres bedstefaders papirer," afbrød jeg; "hvordan forholdt det sig egentlig med dem og hvor blev de af, for de måtte vel også i mange andre henseender have kunnet give oplysninger om formuen?"

"Desværre," sagde Henrik, "den gamle havde jo skrantet i adskillige måneder og har uden tvivl med sikkerhed kunnet mærke dødens komme; denne frist må han blandt andet have benyttet til at tilintetgøre alle sine regnskaber formuen vedrørende! I hvert fald var de papirer, der fandtes, kun ganske ligegyldige ting såsom kvitteringer for husleje og deslige. Moder gemmer dem såmænd endnu omhyggeligt i sit chatol og jeg har tit gennembladet dem til ingen nytte!"

"Findes regningen på *trækisten* også deriblandt?" spurgte jeg, "mindes De det i øjeblikket?"

"Nej," svarede han, "den er der ikke, det husker jeg bestemt; kun kvitteringen for zinkkisten har han opbevaret!"

"Se, se," sluttede jeg, "skulle mon ikke *det* netop være et snedigt træk af den gamle ræv? Trækisten havde jo ingen interesse for ham, men desmere gjaldt det om at afvende enhver mistanke fra *zinkkisten* – så lod han denne regning blive liggende til eftersyn!"

Pludseligt sprang Henrik med et sæt op af stolen.

"Jeg kommer i tanke om," udbrød han, "at denne bog må være sendt mig fra den samme ubekendte ven, som i sin tid forærede mig gulduret, da jeg blev kandidat!"

"Hvorpå begrunder De den antagelse?" spurgte jeg glad overrasket.

"Jo," svarede han, "adresserne er skrevet ganske ens – der kan ikke være spor af tvivl … Men *hvem* i al verden kan det dog være?"

"Lad os blot ikke fortabe os i ørkesløse gisninger," vedblev jeg, "Deres hemmelighedsfulde ven giver sig nok tilkende i det rette øjeblik, men hvad vi to nu har at gøre, ligger jo lige ud ad landevejen – vi følges straks med hinanden hen i Petri Kirkes gravhvælving … dér skal så håbet enten briste eller bære!"

Med disse ord ringede jeg og gav ordre til, at kusken hurtigst muligt skulle spænde for.

"Har De nøgle til krypten?" spurgte jeg Henrik.

"Nej," svarede han, "hvis vi overhovedet har haft nogen, må den være blevet borte på en eller anden måde, jeg har aldrig set den!"

"Lige meget," sagde jeg, "så får vi henvende os til graveren, men det måtte vi vel have gjort i alle tilfælde! Find adressen!"

Herløv slog efter i vejviseren.

"Klokkerkontoret er i Sankt Pederstræde nr. 9!" meddelte han.

"Godt," vedblev jeg, "vi følges nu foreløbig til Gammel Torv; der står De af og opsøger de nødvendige kirkebetjente samt skaffer en duelig snedker, som må medbringe det fornødne værktøj til at skrue låget på trækisten op; og mens De besørger dette, henter jeg en guldsmed! Har De forstået mig?"

"Fuldkomment!" svarede han og nikkede. –

I det samme vognen kørte frem nede i gården, åbnedes døren og Ethel trådte ind klædt i promenadedragt med pelskåbe. På sin sædvanlige reserverede måde hilste hun Henrik og gik hen til mig; hun var påfaldende bleg, men gjorde sig åbenbart stor umage for at lade ligegyldig.

"Jeg ser, du vil køre ud, papa," sagde hun, "jeg troede, det nu snart var din kontortid, og den plejer du jo ellers aldrig at

forsømme! Er der passeret noget af særlig betydning?"

"Det ved jeg endnu ikke," svarede jeg, "men måske bringer dagen en overraskelse!"

"Jeg havde netop selv i sinde at tage til byen," vedblev hun, "kører du dér ind, ville jeg gerne følge med, hvis ikke det er til ulejlighed!"

"For mig er du aldrig til ulejlighed, Ethel," indvilligede jeg, "og jeg formoder, hr. Herløv ikke heller har noget mod at være i dit selskab!" –

Under køreturen blev kun vekslet få og temmelig ligegyldige ord; såvel Henrik som jeg selv var alt for spændt på løsningen af dagens store gåde, til at vi gad føre nogen konversation.

Endelig på hjørnet af Gammel Torv og Frederiksberggade holdt vognen og Henrik stod af.

"Om en time uden for kirken!" råbte jeg efter ham. "Altså: graveren og snedkeren!"

Ethel blev siddende og svøbte sig tæt ind i pelskåben, som om hun frøs, skønt dagen havde strålende solskin med flere graders varme.

"Hvorhen?" spurgte kusken oppe fra bukken.

"Bredgade nr. 17, hofjuvelér Dragsted!" svarede jeg og smækkede vogndøren i.

Da vi var alene, syntes Ethel at miste en del af sin påtagne ro; åbenbart kæmpede hun en hård kamp med sig selv – hun ville sige noget, men kunne ikke få ordene frem. Endelig gjorde hun en kraftanstrengelse.

"Tror du på lykken?" spurgte hun næsten bedende.

"Jeg håber på den," svarede jeg, "for Henriks skyld og for din! Der står jo meget mere; på spil her end dette elendige guld fra

gnierens grav!" –

De raske heste havde imidlertid tilbagelagt den korte vej gennem strøget, og samtalen afbrødes ved, at vi allerede var ved målet, hvor Ethel foretrak at vente i vognen, mens jeg gik ind.

Jeg traf firmaets chef i hans lille spartansk udstyrede privatværelse, hvor jeg flere gange før havde været og med interesse hørt ham fortælle om hin ædle kunst, der gjorde Benvenuto Cellinis navn så berømt.

"Tør jeg lægge beslag på Deres opmærksomhed et par øjeblikke?" sagde jeg, efter at vi havde hilst på hinanden.

Han fæstede sine muntre blå øjne på mig og svarede med et belevent buk:

"En forretningsmand er altid til kundernes disposition, selv om det ikke netop gælder en handel!"

"Min datter sidder uden for i vognen og venter," vedblev jeg, "så jeg må fatte mig i korthed! Det er en rent personlig tjeneste, jeg beder Dem vise mig!"

"Nå, måske et lille sagkyndigt råd?" spurgte han. "Det skal glæde mig, hvis jeg kan være Dem til nytte … muligvis gælder det en værdifuld antikvitet …?"

Der lyste et glimt af forventning i hans blik; det var ikke konfirmationsgavernes guldsmed, jeg havde for mig, men den kunsterfarne, interesserede kender.

"Kort og godt," fortsatte jeg, "det er en roman, jeg vil bede Dem om at hjælpe mig med at gøre færdig … der mangler blot sidste kapitel, og hvor vidt historien skal ende sørgeligt eller glædeligt, beror nu kun på Dem!"

Hr. Dragsted tog et langt skridt hen bag sin lænestol, som om han ville barrikadere sig, i fald noget uventet skulle indtræffe.

"Jeg turde muligvis bede Dem om at forklare Dem lidt tydeligere?" sagde han forlegen.

Jeg kom til at smile ved tanken om, hvor dårligt dog disse poetiske lignelser passer ind i det daglige liv, selv når man forhandler med et menneske, for hvem kunst er det højeste her i verden; og for at gøre min fadæse god igen, lagde jeg nu alt rede i ganske få ord, idet jeg bad ham følge med til Petri Kirke og der afgøre, hvor vidt zinkkistens kerne var af guld eller ikke.

Min fortælling lød jo ret eventyrlig, og det kunne ikke forundre mig, at hr. Dragsted tyggede lidt på den, før han svarede:

"Det er meget rigtigt; jeg mindes godt, at jeg i sin tid har hørt denne gamle Herløv fra Grønnegade nævne, og det var ganske vist ikke just hæderlig omtale, han fik!"

"Han var ubetinget meget rig," indskød jeg, "og dog efterlod han sig slet ikke noget!"

"Sagnet gik jo," fortsatte hr. Dragsted, "at han havde tjent sig en uhyre formue, ganske i smag med skomager Spannjer fra Kristen Bernikows Stræde … der ymtedes endogså om millioner! Men, nok sagt – et held for den stand, jeg har den ære at høre til, var det dog, at han officielt kaldte sig urmager!"

"Hvordan mener De?" spurgte jeg.

"Jo, han var oprindelig udlært guldsmedesvend …"

"Guldsmedesvend!" råbte jeg uvilkårligt.

"Ja, desværre, havde jeg nær sagt," vedblev hr. Dragsted, "det kan jeg dokumentere af vort lavs protokoller! At han senere arrangerede sig som urmager med en lille fedtebutik i Grønnegade, var naturligvis kun en formsag, et skalkeskjul for den noget malpropre geschæft, han drev, men faktum er, at han

må have været en endogså overordentlig dygtig guldarbejder, det beviser hans testimonium!"

"Sig mig," spurgte jeg, "kan man sådan uden videre omsmelte for eksempel møntet guld i barrer?"

"Ja naturligvis, når man er guldsmed," svarede han; "hvad gjorde ikke tyven, der for nu over hundrede år siden stjal guldhornene fra Kunstkammeret – og den infame slyngel var netop guldsmedesvend! Men," vedblev han og trak overfrakken på, "vi har sikkert allerede ladet Deres frøken datter vente for længe – nu er jeg fuldstændigt til Deres disposition!"

Vi fulgtes ud til vognen og steg ind, efter at jeg flygtigt havde præsenteret hr. Dragsted for min datter; og så gik turen tilbage op ad Strøget, over Gammel Torv og ind på Nørregade, hvor Petri Kirke knejsede bag sin gamle forvitrede mur.

Der har været timer i mit liv, hvor jeg vidste, at tilfældet – for eksempel i skikkelse af en monarks eller mægtig statsmands lune – kunne koste mig noget nær min fulde formue; jeg har måttet vente på telegrammer med samme angst, hvormed man bæver for lægens svar, når man har spurgt: liv eller død? Men jeg tilstår, at jeg aldrig hverken før eller senere har haft den frygtelige, næsten kvalmende fornemmelse af spænding som jeg betoges af hin decemberdag. Jeg forstod, at to unge menneskers hele fremtidslykke her stod på spil, og det var de to menneskers, jeg elskede højest af alt!

Uvilkårligt skottede jeg over mod Ethel; hendes læber bevægede sig næsten umærkeligt – var det mon i en sagte bøn? Hun vidste jo dog så godt, at her kunne hverken Darwin eller Häckel eller nogen af hendes andre halvguder hjælpe! Selv følte jeg en vis løjerlig trang til at gøre hende selskab, men hvem i al

verden skulle da jeg bede til? Skæbnen? Narrestreger – skæbnen er jo kun et abstrakt begreb, der mangler alle sanser, først og fremmest syn og hørelse! Det var en dejlig trøster i nøden!

Heldigvis varede køreturen så kort. En eksamineret herskabskusk har nemlig visse æresbegreber; blandt andet skal han forcere farten akkurat til den yderste grænse for, hvad politiet på hvert givet sted tillader; at køre langsommere regnes for bondeagtigt, stærkere for lømmelstreger.

Ved porten ventede Henrik os; med snedkeren og den ene af graverne. Jeg tilkastede ham et opmuntrende blik, som han sandelig også nok kunne behøve.

Det er en sær lyst, mange mennesker har til at stræbe efter at bevare det tilfældige hylster, hvori de dør. I løbet af højst fire år skifter vi jo fuldstændigt legeme; de grundstoffer, vi består af den dag i dag, har vi omskabt til vort kære Jeg ved at fortære en vis mængde dyr og planter, men vi beholder dem kun ganske interimistisk, for naturens evige stofskifte foregår uafbrudt fra time til time.

Denne tanke greb mig, da vi trådte der ned i gravkælderen, hvor disse mangfoldige døde lå side om side, stumme henstrakt i deres kister. Hvorfor dog bruge en så stor sarkofag til at gemme en sådan lille rest af et menneske, der nu er glemt og alle de levende ligegyldig? Ja, var det åndens heroer, som havde ristet deres navne ind på udødelighedens tavle, så blev det jo et mausoleum, hvor man skridt for skridt standsede med andagt … men disse intet betydende døgnfluer, ringere end koraldyrene, der bygger den voksende ø i Sydhavet – hvad har vel de at skaffe med vor timelige evighed på jorden? Stammer

det fra forfængelighed eller er det rædsel for at glemmes i tilintetgørelsen?

Vanitas vanitatum!

Vore trin lød hult med en underlig tom genlyd fra de indholdsløse skrin rundt om os, og luften var valen klam som en moses giftige uddunstninger.

Endelig stod graveren stille og pegede på en stor sortmalet kiste.

"Urmager Søren Herløv!" oplyste han med den ligegyldighed for de døde, som vanen til at færdes mellem grave giver.

"Ja, det er *den*, fader i sin tid måtte lade lave i stedet for egekisten, som blev hugget i stykker," sagde Henrik; "jeg kender den godt, moder har flere gange vist mig den, da jeg var dreng, men nu har jeg ikke været her i mange år!"

"Godt," vedblev jeg henvendt til snedkeren; "vil De skrue låget af, men så forsigtigt, De kan, og med så lidt støj som muligt!"

Denne sidste påmindelse var sikkert ikke overflødig, for jeg tror nok, at i hvert fald Ethel, Henrik og jeg ikke tålte nogen stærkere lyd, der kunne irritere vore nerver.

Idet snedkeren gik i lag med sit arbejde, trak jeg et øjeblik Henrik til side.

"Har De fortalt på klokkerkontoret, hvad sagen drejer sig om?" hviskede jeg.

"Nej," svarede han, "jeg var bange for, at der i så fald ville være blevet gjort ophævelser; jeg har kun sagt, at zinkkisten skulle efterses for lodningens skyld!"

"Det var fuldkommen rigtigt," forsatte jeg og rakte ham hånden; "vær nu ved frejdigt mod, Henrik Herløv; hvordan det end falder ud – i mig har De altid en faderlig ven!"

"Gud være lovet, det ved jeg!" udbrød han og trykkede taknemmelig min hånd. –

Den sidste skrue var nu taget op, og ved graverens hjælp løftede snedkeren låget af. Hvor ville han ikke have skælvet af angst, den gamle skurk, hvis han endnu åndede der inde og lå som en evigt levende mumie, der rugede over sin skat?

Nur der Lebende hat Recht! siger Schiller et sted – ganske vist i en helt anden betydning, men her passede digterens ord bogstaveligt: Hvis guldet virkelig fandtes, tilhørte det med fuld ret den levende og ikke den døde. –

Graveren bøjede sig nøje undersøgende hen over den åbnede kiste.

"Så vidt jeg kan skønne, har lodningen holdt sig udmærket!" sagde han. "Vi har somme tider fundet metalkister med store revner i, men her er ikke så meget som den mindste utæthed at opdage!"

"Meget vel," svarede jeg henvendt til hr. Dragsted, "men vil De ikke gøre mig den tjeneste at konstatere zinkkistens holdbarhed?"

Hofjuveleren tilkastede mig et forstående blik; derpå trak han et etui op af lommen og fremtog en lille fint sleben stålmejsel.

Idet han nærmede sig kisten med sit blinkende instrument, følte jeg et krampagtigt, fast greb i overarmen; jeg vendte mig om – det var Ethels hånd, men i samme nu gav hun igen slip og trak sig et par skridt bort.

Under hvilke som helst andre omstændigheder ville hendes usædvanlige opførsel have vakt min uro i højeste grad, men for øjeblikket var al min opmærksomhed udelukkende fæstet på

guldsmeden og det lille blanke stemmejern han holdt mellem fingrene – dets glans virkede næsten trolddomsagtigt betagende!

Nu satte han stålæggen hårdt mod låget på zinkkisten og høvlede en spån af, men rystede på hovedet, hvorefter han gentog forsøget adskillige gange.

"Zinklaget må i hvert fald være grumme tykt!" sagde han.

"Altså – alt er håbløst!" gispede Henrik bleg som et lig.

"Det har jeg ingenlunde sagt," svarede hr. Dragsted, "men vi får prøve noget mere indgående for at komme til vished!"

Han stak hånden ned i frakkelommen og tog et nyt apparat op, der lignede en tynd stålstang med en knap til hovede.

"Det er et drilbor," fortsatte han, "når jeg går helt igennem, vil det vise sig af det udborede metalstøv, om vi har ublandet zink for os eller ikke!"

Med disse ord pressede han instrumentet fast ind mod kistelåget og bevægede stemplet hurtigt op og ned. Der gik et par minutter, hvor den spøgelsesagtige stilhed kun forstyrredes af borets surrende skratten.

Så holdt han pludselig inde og trak stålspidsen tilbage.

"Desværre, det er zink helt igennem," udbrød han skuffet, "ikke en smule andet end zink!"

Det gav ligefrem et stik i mit bryst af smerte; jeg alene vidste jo, hvad de to led, som stod tæt bag ved mig – jeg vovede ikke at tale til dem, end ikke at se på dem!

For dog at bryde denne pinefulde tavshed, sagde jeg til hr. Dragsted:

"Var det ikke et forsøg værd at prøve med en af siderne; nu da vi dog er her en gang, bliver ulejligheden jo ikke stor?"

Disse ord fløj mig af munden, blot fordi jeg følte trang til at sige noget, ligegyldigt hvad. Ikke et øjeblik troede jeg på muligheden af et gunstigere resultat, men skønt hr. Dragsted sikkert stillede sig lige så skeptisk, efterkom han dog straks min anmodning og borede endogså samtlige fire sider igennem.

Så endelig pustede han det sidste støv bort og gentog i en nedslået tone:

"Zink alt sammen – ublandet zink! Firmaets ansete fabriksmærke lyver ikke!"

Det var håbets dødsdom, han udtalte!

Og her stod jeg, millionæren, lige så hjælpeløs som den fattigste daglejer; for mit barns livslykke, således som hun opfattede den, kunne jeg jo aldrig købe for klingende mønt.

Ved flygtigt at vende mig om, strejfede mit blik Henrik; han var sunket ned på en gammel bænk og holdt begge hænderne for ansigtet i håbløs fortvivlelse. Intet under – han led jo i denne time langt bitrere, end hans fader havde gjort før ham!

Nej, denne pinlige situation burde ikke forlænges et sekund mere end nødvendigt. Ud i luften måtte vi, ud, hvor vi havde himlen over os og mennesker om os – vi var nu alle tilstrækkeligt mærkede af gravens dystre stemning!

"Så er her jo ikke videre for os at gøre – vil De skrue låget på igen!" sagde jeg til snedkeren.

Han og graveren, der begge havde stået fuldstændigt uforstående til det hele, gjorde en bevægelse for at efterkomme min ordre men standsede ved at Ethel for første gang åbnede munden og talte.

"Nej, ikke endnu," befalede hun myndig og bestemt; "foruden låg og sider har zinkkisten også en *bund*! De herrer må med

forenede kræfter løfte den i vejret, så undersøgelsen også kan foretages der!"

Ved den blotte klang af Ethels stemme sprang Henrik op; hendes råd kom vel ham endnu mere uventet end mig – men jeg tror dog nærmest det var glæden over denne pludselige indgriben netop fra hendes side, der elektriserede ham.

Zinkkisten var umådelig svær at hæve selv for fem par arme, men endelig lykkedes det os at få den stillet op på tværs over trækisten.

Hr. Dragsted fremtog igen sit lille drilbor og bøjede det ene knæ for bedre at kunne komme til fra neden …

Men hans arbejde stod kun på mindre end et halvt minut, så sprang han op med et forbavset udråb og gik frem mod mig. I sin hule hånd holdt han et stærkt glinsende pulver af gyldent skær.

"Dette er i alle tilfælde ikke zink!" sagde han; "tør jeg bede Dem holde lyset bedre til!"

Han famlede med den anden hånd ned i vestelommen og trak en lup frem, hvor igennem han omhyggeligt studerede sit fund.

"Så sandt jeg lever, det er guldstøv, rent guld!" udbrød han. "Lad os se efter endnu en gang for en sikkerheds skyld!"

Med stemmejernet skar han en tynd flise bort fra bunden – den blanke strime, som blottedes, funklede i guldglans!

Han prøvede en fire-fem andre steder med samme overraskende resultat, så hviskede han til mig lavmælt, så ingen andre kunne høre det: "Der er ingen tvivl: hele kistens tykke bund består af massivt guld – der må være millioner! Nu bliver det Deres sag at hæve skatten uden foreløbig at vække opsigt!

Henvend Dem ufortøvet og i største hemmelighed til autoriteterne!"

Skønt jeg stod næsten ør som en beruset, samlede jeg mig dog så meget sammen, at jeg i en forholdsvis rolig tone kunne give ordre til igen at sætte zinkkisten ned på sin plads og skrue låget i på den ydre kiste. –

Således havde vi virkelig fundet Henrik Herløvs arv – eller rettere sagt: Ethel havde fundet den, og hun fik for så vidt findelønnen, som hun samme dag gav den jubelglade arving sit *Ja*. Hun gav det af fuldt hjerte og med fuld tro på hans kærlighed – nu var jo tvivlens uhyggelige dæmon bortmanet for stedse!

Selvfølgelig blev forlovelsesringene købt hos hofjuveler Dragsted.

Da der jo ikke var noget at vente efter, stod brylluppet allerede nu sidst i februar, og det unge pars bryllupsrejse gik først over Paris – hvor de naturligvis sejlede på Seinen – og derfra gennem Sydfrankrig til Italien, ganske den samme rute, vi havde taget på hin mindeværdige sommerudflugt.

Fru Herløv og jeg sidder foreløbigt alene tilbage, hun en søn og jeg en datter fattigere – begge længes vi efter to børn, der er ude at prøve vingerne; men vi trøster hinanden i ensomheden, for efter min indtrængende anmodning har hun overtaget en husmoders hædrede stilling i mit hjem, og vi har fuldt op af minder at tale om, i ledige timer!

Netop nu venter vi forresten en af dagene de unge tilbage; deres venlige villa skrås over for vor står parat til at modtage dem med fuld honnør.

Vi er jo allerede svært henne i maj, bøgen begynder at flage, og før vi ved af det, har vi den lune danske midsommer. Da skal vi – hele familien – en lang, fornøjelig dag ud i Dyrehaven og drikke rystetoddy ved Kirsten Pils Kilde – men denne gang tror jeg dog nok, vi selv tager vinen med os, for hvor rar og god end ellers den fromme pige kan være … hendes hjemmelavede rom falder slet ikke i min smag!

Om "Zinkkisten"

Forfatter: August Birch (pseudonym for Martin Kok, 1850-1942)
Org.udgave: *Zinkkisten*, E. Jespersens Forlag, København 1907.
Denne udgave er baseret på førsteudgaven.
Redigeret af: Kim N. Jensen
Forside: Efter originalforside fra førsteudgaven af Thomas Iversen (1878-1941).

ISBN 978-87-7628-049-9
2. ebogsudgave, tidligere udgave 978-87-7979-322-4 (Ølstykke 2013).

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk